

Megelevenedés.

„És adom az én lelkemet belétek, hogy megéledjetek és leteszlek titeket a ti földetekre.“

Ezékiel 37, 14.

Az a nagyon komplex nagyság, amit európai civilizációnak, nyugati civilizációnak, sőt keresztyén civilizációnak szoktak nevezni, a világháború óta megtanult félni. Elvesztette a bizalmat önmagában. Kiábrándult, anélkül, hogy kijózanodott volna. Impozáns erőfeszítéseket tesz, anélkül, hogy célja volna. Jelenleg legveszedelmesebb ellensége, a bolsevizmus, azért vált félelmetessé, mert azon a területen támadja meg, amelyre szebb kezdeteiből engedte magát sodortatni: a materializmus területén, az anyag birodalmában; s mert míg a modern civilizáció annyira eltévelyedett, hogy az anyagot tette meg életelvévé és zsinórmértékévé, addig a bolsevizmusba szorult még annyi idealizmus, hogy az embert teszi meg törekvései közép- és célpontjául.

Civilizációnk, beleértve a felbukkant és rémként ágáló bolsevizmust is, a szekularizmus halálos betegségében szenved. Kihalt belőle a szellemiség, az örökkévalóságnak gondolata, az áhitatnak és az imádásnak érzete, a magasabb és személyes hatalmasságtól való függés tudata. Mindenestől a teremtett világon belől marad és akar élni, s nem veszi észre, hogy eltévedt az erdőben, amelyet a sok fától nem lát. Ez a szekularizmus még ha idealizmusra törekszik is, az embernél nem bír feljebb emelkedni. Ha középpontot és bázist keres, legfeljebb és legjobb esetben az emberben tudja megtalálni; mint-hogy azonban az antropocentrikus világszemléletnek erősségét, az emberbe vetett hitet a világháború alaposan megcáfolta, és az azóta lefolyt esztendőök a népek vezetőibe vetett hitet is megtépázták, sőt pozdorjává törték, eljutottunk oda, hogy a nyáj felfelé tekint és nem talál pásztort, éhezik és nem talál legelőt.

Az életnek legnagyobb és legmélyebb problémája nem ott van, ahol a modern civilizáció keresi és velünk megtaláltatni és megoldatni akarja. Az általa mutatott irányban haladva, csak új meg új kudarcok és csalódások várnak az emberiségre. Az életprobléma mindig, minden pillanatban az életnek egészét, teljes terjedelmében és teljes mélységében foglalja magában. És a problémát nem részleteiben, hanem csak egészében szabad felvetni, ha megoldását akarjuk megtalálni. A problémának magában kell foglalnia az élet szellemi és anyagi tényezőit

kivétel nélkül. Bármelyiknek az elmellőzése, vagy egyoldalú kiemelése torzképet ad és torzkisérletekre ösztönöz.

Az életnek egészét a személyiség foglalja össze és öleli fel. Az idealizmusnak mint világnézetnek erejét, szépségét és vitalitását éppen a személyiség elismerése és kultusza adja meg. Magában véve azonban az idealizmus is reménytelen, mert nincsen elég ereje ahhoz, hogy a világ ellenséges hatalmai között akár fennmaradjon, akár érvényesíthesse önmagát. Reménytelen továbbá önmagában véve azért is, mert az idealizmusnak nagy fogyatkozása, hogy kihagyja a minden életnek forrását, az abszolút személyiséget, a legmagasabb realitást, akitől minden személyiség és minden realitás származik, függ és integrálódik: Istent.

Az élet problémái csakis abban az esetben oldhatók meg, ha az Isten személyiségének bázisára kerülnek és vetítődnek. Mert így jutnak a helyes perspektívába és így helyeződnek el a megfelelő és igaz értékskálán, s amellett nem maradnak az elmélet ködös, elvont körében, hanem életvalósággal telnek és életvalósággal kerülnek szembe. Elkerülhetetlen ugyanis, hogy Isten személyiségének az élet centrumába állításával, illetve annak meglátásával, hogy az élet középpontjában Isten áll és él, egyelőre a legsúlyosabb harc indul meg, amint azt a szent és bűnös, teremtő és teremtmény, örökkévaló és mulandó, tévedő és csalhatatlan stb. kategóriák szembenállása mutatja. Az élet egészét felölelő és gyökereiben megragadó életmeggyőződés, hit, a részlegest, az embert egy elutasíthatatlan követelmény elé állítja. Ez a követelmény éppen olyan átfogó, mint a hit, amely felébresztette, s teljes átalakulást, újjászületést kíván. De nem kívülről, hanem belülről. Erejének, vitalitásának titka éppen az, hogy nem a körülményektől függ és nem a körülményekhez tapad, hanem belülről, önmagából, a lélekből indul ki és így válik új teremtéssé és újjáteremtővé. Megújulván az ember, új eget és új földet nemcsak lát, hanem abban él és munkálkodik a lélek által. Lényegénél fogva felszabadul kötelékekből és szabadságának életadó kötelét ismeri el az Istentől való teljes függésben és benső életközösségben.

Az életnek megújulása, a holt lelkeknek megelevenedése csak onnan várható, ahol az életnek fókusa és forrása van: Istentől. Az elsekélyesedéstől, a kiábrándult fanyarságból a gyökerekig hatoló éledés menthet meg. A tévelygőknek, ide-oda kapkodóknak, állhatatlan eklektikusoknak az isteni akarat mutatja meg az élet útját. Vissza kell térnünk hitünk alapigazságaihoz és meg kell ragadnunk a keresztyénség alaptényeit. Nem maradhatunk meg a perifériákon, nem vesztegethetjük erőnket másodrendű kérdések feszegetésére, amíg az elsőrendűek a magunk mulasztásából és hanyagságából háttérben vannak. Az egyháznak minden akciója úgy lesz életté és megelevenítővé, ha azokból a forrásokból merít erőt, ihletet, vilá-

gosságot, amelyeket az isteni kegyelem a Jézus Krisztusban és evangéliumában feltárt előtte.

Az istenországa nem szemelláthatóan jön el. Nem úgy, hogy izenként kiküszöböljük akár egyéni életünkben, akár a közéletből ezt vagy azt a bűnt, visszaélést. Nem úgy, hogy késsel vagy ollóval nyirbáljuk, metéljük, faragjuk azokat a kinövéseket, amelyek nem illenek bele az istenországáról alkotott térképünkbe. Ime, az istenországa tibennetek van. Belülről, a lélekből és a lélek által, ujjászületés útján kell egy nagy változásnak végbe mennie Isten kegyelméből, hogy az új és tiszta szív meg az erős lélek ujulása új energiával ragadja meg azt, amit Isten munkául, célul, alkalmul nyújt a környezetünkben s a belső új élet kovászként járja át a külső életterületeket. Az első az, hogy Isten a maga lelkét adja a népbe, hogy megéledjen és azután teszi le népét népének földjére. Először a szellem, azután az anyag. Először a lelki elevenedés, azután az anyagi rekonstrukció.

Amit meg kell tanulnunk, nem az, hogy más népek és más emberek hogyan végeznek konstruktív munkát a világban. Hanem az, hogy Isten hogyan végzi munkáját a világban és az emberekben. Nyilvánvalóvá lett, hogy az emberiség erkölcsi erői nem tudnak megfelelni azoknak a követelményeknek, amelyek elé a fejlett technikai civilizáció állította őket. A technika diadala az emberiséget a morális csődbe s utána anyagi csődbe viszi, ha tovább halad a szekularizmusnak azon az útján, amelyen most jár. A keresztyénségnek valóban nincs oka arra, hogy bocsánatot kérjen a világtól azért, hogy még megvan. Amíg az életromboló bűn uralkodik és felemeli fejét, addig a keresztyénség nem szűnt meg létezési szükséglet lenni a világnak. Azonban szükséges, hogy a keresztyénség a fundamentumon álljon, ami azt jelenti, hogy az élő és örökkévaló Istenben éljen és annak legyen a hirnöke és szolgája.

Németh Károly

lébényi esperes-lelkész.

Tanulmányok.

Győzelmek a lelkész életében.

Pál szerette a maga életét az arénában való futáshoz hasonlítani. Lohmann újabb kutatásai szerint Filippi 3, 12—15. őt sem lehet másképp megérteni, mint úgy, hogy ott versenyt futásról van szó, melynek *végcélja* a versenydíj elnyerése. Ugyanezt a képet használja Timótheushoz írt levelében is, jelölül annak, hogy főleg azok életét szerette a képsikban szemlélteni, akikre Isten országában különös megbízatás várt. Joggal kapcsolódik tehát témánkban a győzelmekről való beszéd a lelkész életéhez.

A címben győzelmekről van szó. És Pálnál? — Csak egy utolsó *végső győzelemről*. — Életének közbefutó állomásait Pál nem illeti ezzel a felséges, számára igen ünnepi szóval. Túlmenjünk hát Pál apostolon? Távol legyen! Majd magad is rájössz, hogy mikor győzelmekről beszélünk, az nem egyéb, mint ingerlő stilizálása valaminek. A győzelmek voltaképpen legyőztetések. Diadalok, miket nem mi, hanem az Úr arat felettünk. Győzelmek, melyek nem az enyémekek, de az én életem porondján kell, hogy lezajlódjanak. Győzelmek, miket csak azért nevezünk így, hogy drágábbak, édesgetőbbek legyenek.

1. Az első leverettetés a legtöbb lelkészt helye folytán éri. Azon hely folytán, ahol szolgál. „Vólnék én csak városi lelkész! Ne lennék oly nagy katolikus tengerben! Kapnám csak készpénzben a fizetésem! Miért is vagyok ilyen bortermő vidéken? Csak ne lenne annyi hittanórám! Könnyű neked, mikor annyi kedves ember van a gyülekezetekben! Intelligencia? — Az egészen más! Egyszerű emberek a hiveid? — Nem csodálom, hogy megvagy elégedve.“

Pedig — dehogyan! Nem azért könnyű nekem, mert ez vagy az van; ez, vagy az nincs az én helyemen. Azért könnyű, mert nem panaszkodom. Azért nem panaszkodom, mert szeretem a helyem. Azért szeretem, mert az Úr kezéből veszem. Azért veszem az Úr kezéből, mert neki adtam az életem s tudom, hogy nem az a fontos, hol milyen nehézségek s elfojtó erők közt szolgálok, hanem az, hogy Kinek. A mást — a jobbat, különbet — kívánás bennem is megvan. Arról, hogy nem „érdemes“ — az én plajbászom is tud vezetni folyószámlát. De minden elcsitúl bennem, hisz én szolgálom vagy s kifogást mersz emelni a hely ellen? A szolgálom nem miniszter!

Az öreg Schrenk 1912-ben egy nagy konferencián tett figyelmessé arra, hogy a „doulos“-t Luther nem egész helyesen fordította Knechtel. A „doulos“ sem nem Knecht, sem nem

Diener, hanem Sklave és Leibeigener. Tehát rabszolga, jobbágy, mely utóbbinak ép az a jellemvonása, hogy személyével nem rendelkezik szabadon. Benn van a doulos fogalmában az is, hogy a tulajdonosa nem jogtalanul jutott hozzá, hanem harc, egyszer s mindenkorra megfizetett ár folytán. Nem tartozik neki bérrel, ellenszolgáltatással. De benne van a „doulos“ fogalmában az is, hogy az nem ellenség. Nincs közöttük érdekellentét sem, amint azt a magyar jobbágy és a német Leibeigene különösen szépen érezteti.

Ne vegyük ajkunkra azt a szót, hogy szolga, ha szolgálati helyünk nem a leggyönyörűbb nekünk. Ha azért, mert nem egészen a szájunk íze szerint való, jogcímet veszünk, hogy csak fél-szeretettel, fél-szívvvel, fél-odaadással szolgáljunk rajta. Ez az okoskodás könnyen megbujhat bennünk s nem is törlődik ki, míg át nem élünk egy új Ésaías-i elhívást, amelynek győzelme a legyőzött Ésaías önmegadásában van: „Itt vagyok, küldj engemet!”

Lehet azonban, hogy eseted komplikáltabb. Mindenkit, aki szolgálati helyével elégedetlen, szeretnék megkérdezni: „Hogyan jutottál te oda, ahol vagy? Nem volt-e nagyon terhes a káplánság néked. Nem volt-e nagyon sürgős a nőüléled? Nem vettél-e igénybe korteseszközöket, nem vágytál-e az idill és kényelmes élet után? — Ha így volt, hogy mered igényelni, hogy minden fényesnek bizonyuljon körülötted? Ha ez az eset, tarts pert magaddal. Itéld el számításaidat s törj össze, mert ilyen szívvvel hiába mennél más helyre. Ellenben ha szólni engeded az Úr igazságát s ítéletét látod abban, hogy nem fénylettek parochiád ablakai, Ő győzni fog feletted s győzelméből kapsz valamit te is. Fényleni fognak előtted a hegyek, mint Ábrahám előtt, mikor kijutott a maga választotta hely fojtó levegőjéből.

2. A pénznek a lelkész számára külön törei vannak. Egész megdöbbenő, hogy a legsúlyosabb kitétel, mely a pénzre nézve a bibliában található, nem a Zsidókhhoz, hanem a Timótheushoz írt levélben van. „Minden rossznak gyökere a pénz szerelme.“ Nem tulzás ez? Hát nem az érzékiség, a lelki gőg gyökere minden rossznak? — Pál itt a lelki szolgálókról beszél. Ezekre nézve lesz a pénz minden rossznak a gyökere, ha törébe esnek.

Ez egyike a legszomorúbb fejezeteknek! Nem beszélünk most azokról, akik a lelkési pályát már eleve kenyérkereseti pályának tekintették. Hogy a pénznek a lelkész számára milyen rettenetes törei vannak, azoknál tűnik ki, akik világnézetük szerint idealisták, akik evangélizációs élményeken mentek keresztül, akik maguk is nagyszerű előadásokat tartanak a Krisztus hódító erejéről, de nem látszik meg, hogy igénybe vették volna az Úr Igéjének és vérének mentő erejét a pénz kísértéseivel szemben.

A lelki szolgálók kezdettől fogva különös helyzetben voltak

a pénzzel szemben és pedig a pénz befolyási oldalán, mint annak felhasználása terén. Külföldön, ahol a lelkész állami alkalmazott, e téren megszükkült a kísértési felület. De nálunk, magyar evangélikus lelkészeknél minden stóla esedékességének megszabása és beseprése nélkülözhetetlenné tesz egy pénzbiztos fedezéket. A vasuti hivatalnok, a tanár, a gyári munkás nem ismeri azokat a kísértéseket, amiket egy kisiparos, kereskedő, ügyvéd vagy orvos. De ismerheti-e még valaki azokat a kísértéseket, amiket a lelkész? A többiek, mint ellenfelek állanak szemben azzal, akinek fizetnek. A fizetők gyanuja biztosítja az ellenőrzés egy nemét. De a lelkész nincs ilyen ellenőrzés alatt. Ép azért könnyebben elcsuszhat.

Sokan külső intézkedésekkel szeretnének segíteni. Legyen a lelkész teljes fizetését csekken kapó, központi pénztárból fizetett hivatalnok, akinek még ajándékot sem szabad elfogadni. Én azonban egyelőre kitüntetésnek tartom a jelen állapotot. Mennyire bizik bennünk az Úr, hogy ilyen kísértések közé helyezett. Mennyire bizott, hogy Igéjének, jelenlétének erejével minden esetben fegyelmezhet majd bennünket! Mit használ valakinek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkében kárt vall? Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, ahol a rozsda és moly megemészti. Keressétek először Isten országát... s a többiek mind megadatnak néktek! Miből áll tehát a győzelem? Abból, hogy alávetjük magunkat az Igének. Nehéz ez a győzelem? Nem! Csak abból áll, hogy nemet tudjunk mondani: „Távozz tőlem, Sátán.“ El kell szakadnunk az aranykigyó bűvös szempárjától s ez nem lehet nehéz, hisz szakításokkal nemcsak e téren van dolgunk. A keresztyén ember egész élete folytonos szakítások láncolata.

Nem elég azonban csak abban a kapuban győzni, ahol a pénz befoly. A pénz cirkulál, ki is megy. S nekünk győznünk kell a másik kapunál is. Abban, hogy mire megy a pénzünk.

Isten gyermeke és szolgálója mindenestől az ő Uráé. Helyzetünk e tekintetben is súlyosabb, mint másoké. Családunk van. Ép most rendkívül sokat jelent gyermeket neveltetni. Még ha én másképp is kezelném a pénzfelhasználás alapelveit, ott van a feleség! Sőt az egész rokonság, mert az is beleszól. S mégis azt mondom: ne engedjük, hogy ezen a ponton fogjon ki rajtunk a Sátán. Igen jó önfegyelmező, Isten különös áldásigéretei fűződnek a tized gondolatához. Bizonyos, hogy lelkileg felébredt s evangéliomi megújulás után sóvárgó lelkipásztoraink több áldást nyernének bizonyáságtételükre, ha a tized gondolatában nem ótestamentomi berendezést látnának.

Remélem azon már túl vagy, hogy az adakozást csak híveid kötelességének tekintsd! Sokat beszélünk nélkülözhetetlen intézmények hiányáról, hogy nem tudjuk fenntartani lapjainkat. Pedig ha tíz ember hittel összetenné a tizedét, mozdíthatatlan hegyeknek mondhatnák: Most már ugorjatok a tengerbe. Határozd el, hogy mostantól fogva kiemelsz havi vagy évi jö-

vedelmedből egy tizedszerű részt, tedd ezt bizó szíveddel, szeretetből Az iránt, aki előbb szeretett téged s meglásd, hogy győzelmet éltél át, melynek áldása sokakra kihat, de leginkább tereád.

3. A lustaság és féktelen munka felett is győznünk kell. Kétféleképp nyomorít meg a Sátán. Egyeseket a lustasággal, másokat a féktelen munkával. „A sok munka nincsen Istentől“. Nem egy példám van, hogy mily nehéz ezt egyeseknek megtanulni. Már a figyelmeztetést is irigységnek veszik, hogy irigyeljük tőlük az ő széleskörű és sok izgató tevékenységgel járó munkaterületüket. Hogy viszont a lustaság mily nagy kolonc egy lelkésznel, azt lap- és naptár-szerkesztők, esperesek és püspökök, egyesületi titkárok és iratterjesztők nagyon tudják. De nem ők tudják a legnagyobbat. A lustaság következményét meglátogatatlan betegek, válaszolatlan levelek, ígéreteidet jól megjegyző emberek tapasztalják, akik azért nem kapják meg az Úr Jézus fáradtakhoz szóló meghívóját, mert te még sohasem győztél a lelkipásztort különösen próbára tevő lustaság felett.

Nem is finom dolog talán erről a kérdésről beszélni, de nincs egy kérdés sem, aminek szóba hozása lealázó, ha az a kérdés egyébként összefüggésben van az egy szükséges dologgal.

A lustaság mindenütt kísértés, de legfinomabb formájában csak nálunk ismerős. Az a végrehajtó, akinek a felet meg kell látogatni, biztosra megy. Akkor is végzett munkát, ha nem találja otthon az illetőt. A lelkész munkája nem ily biztos. Ő halász s lehet, hogy hiába meríti meg a hálót. Sehol annyi szép hang nem szólal meg abban az irányban, hogy: „Ne tedd! Minek fáradnál velem? Úgy se veszi sokba! Talán jobb, ha nem zavarod őket. Mit irjak neki? Azt, amit kér, nem tudom nyújtani. Még utóbb az az illúziója is elmegy, amivel eddig rám gondolt? Minek irjam le a prédikációt? Lám a multkor nem irtam le s mégis, hogy megdicsérte valaki. Hát van értelme, hogy naptárterjesztéssel foglalkozzam? Kinek van pénze? Visszaküldjem? Minek? Hiszen az még rosszabb nekik. Ugyis van ott bőven, az sem kel el! Még meggyanusitanak, hogy a magam zsebére dolgozom. És a hivatalos levelek? Ott azt gondolják, nekünk más dolgunk sincs. Ha nagyon pontos vagyok, azt hiszik, sok a ráérő időm. Mindennél jobb megőrizni a látogatást, hogy nagyon el vagyok foglalva. Aki nincs elfoglalva, annak nincs tekintélye. Cikkeket írni az Evangélikusok Lapjába, azt stréberek teszik. Hirt adjak arról, hogy legutóbb mi történt minálunk? Nem akarok feltűnni!“

Egyszóval a lustaság a legfinomabb önzetlenség, szerénység és alázatosság küszöbén át jelenik meg s csak az a gyanus, hogy ezeket a drága küszöböket más lába nem is koptatja, mint a lustaságomé. Az Ige a legjobb ellenszer a lustaság ellen is. A lustának arra van szüksége, hogy kikapcsolódjék abból, amiben van s bekapcsolódjék valami jobba. Erre jó az Ige. Luthernek a naponkénti ujjászületésről szóló figyelmeztetése

a legjobb acélfürdő a lustaság ellen még kánikulában is, mint ahogy most két éve egyik lapunk talpraesett megjegyzésében olvashattuk. Az, hogy nem tudni, mely órában jó el a mi Urunk; hogy dolgoznunk kell, míg nappal van, mert eljő az éjszaka, igen jó husvétii öntöző a lustaság ellen. A lustaság is evangéliomi alapon oldódjék meg a lelkész életében. El tudok fordulni az ó-tól, naponként jöjjön elő az új ember, — ez a győzelem e téren.

A féktelen munka kevesebbek esete. A modern élet azonban erre is új lehetőségeket hozott magával. Kétségtelen, hogy ma több a munkával agyonzsufolt lelkészi élet, mint egy emberöltővel ezelőtt. A sok munka magában nem lenne aggályos, a baj az, hogy ezen munkáknak legnagyobb része egyben szereplés is. Az ember kint van a fórumon, s nincs eleget otthon az Úr számára. Érdekes metamorfózison ment keresztül a prédikáció. Valamikor egész sereg pap volt, aki szívesen vette, ha valaki más ment fel a szószékre helyette. Ma már ez ritka kivétel. Főleg olyan helyeken, ahol változatos és nagy a közönség. Örvendetes jele ez annak, hogy az igehirdetés jelentősége az igehirdetőre nézve emelkedett. Kérdés azonban, hogy a lelkek szolgálata lett-e ezáltal valóban drágábbá neki.

Judásnak is folyton sok és nagy dolga volt. Nem ért rá a szegényekre való sok gondja miatt, hogy megkenessék a Mester lába s fontosnak tartotta, hogy fenntartsa az összekötést a papok és farizeusok tanácsüléseivel is. Ma is fontosnak tartunk ilyeneket s nincs időnk, hogy az Úr az Ő olajával árássa el fejünket. Ezért hiányzik megjelenésünkből sokszor a kenet illata.

E téren a napi csendes óra, munkánk rostára vétele, annak a kivizsgálása, hogy elfoglaltságunk mennyiben függ össze hivatásunkkal, juttathatnak győzelmekhez. A csendes óra! Óh, hogy sokszor még ennek a megtartását is győzelem árán kell egy lelkésznek kivívnia! De nem baj. Ne szégyeld, hogy sokszor csak nagy erőszak árán tudsz kierőszakolni csak rövid tíz percet is. Az Úr még senkinek sem tett szemrehányást, hogy csak győzelem árán tudott lábaihoz ülni.

Gáncs Aladár.

A prédikációra való előkészülés.

A hit hallásból van, a hallás pedig Isten ígéje által. Mi módon hallanának pedig prédikáló nélkül (Róm. 10, 14, 17). Ezek az apostoli szavak rávilágítanak az igehirdetés lényegére és jelentőségére. A reformáció a hitet állította oda a keresztyén valláserkölcsei élet fundamentomául s az üdvözülés feltételéül. A hitnek pedig eszköze az igehirdetés. A protestantizmus kettős

alapelve jut kifejezésre az igehirdetésben. Az anyagi: amennyiben az igehirdetés a megigazító hit ébresztője és táplálója; s az alaki: amennyiben az igehirdetés az Isten igéjének a közvetítője. A protestantizmusnak ezen anyagi és alaki elvét összekötő mivoltánál fogva tette egyházunk az igehirdetést az istentisztelet központjává. (A prédikációnak e jellegével kapcsolatban interparentézim hadd jegyezzem meg azt, hogy amikor róm. kath. részen minket protestáns lelkészeket gunyképen prédikátoroknak szeretnek nevezni, az ránk nézve — az igehirdetésnek az Isten igéjéhez és a hithez való viszonyánál fogva — inkább elismerés és dicséret, mint gyalázás.)

Az igehirdetésnek protestáns és bibliai szempontból felfogott jelentőségéből folyik, hogy azt nagyon komolyan kell venni. Hogy arra lelkiismeretesen kell készülni. Ennek a készülésnek az elhanyagolása, vagy könnyenvevése a reformációi gondolat szem elől tévesztéséről és elsikkadásáról tesz bizonyosságot. Minden más lelkésznek lehet mentsége az igehirdetés s az arra való előkészülés körül elkövetett mulasztására, csak a protestáns, az evangélikus lelkésznek nem. Mert a más felekezeti lelkésznel ez inkább a szorgalomnak, vagy kényelemnek a dolga, míg a protestáns lelkésznel egyenesen lelkiismereti, hitelvi ügy. Az a protestáns lelkész, aki az igehirdetésre kellő gondot nem fordít, talán akaratlanul és tudatlanul, de valójában egyházának, vallásának anyagi és alaki hitelveit negligálja. Jó a mi igehirdetésünket ebből a látószögből is szemügyre venni.

Miben álljon a prédikációra való készülés, helyesebben: mivel kezdődjék? Erre nézve az igehirdetés tartalma ad utbaigazítást. Mi tehát az igehirdetés? Isten igéjének, beszédének a közvetítése; Isten gondolatainak, akaratának tolmácsolása. A saját gondolatainak, szavainak ki-ki önmaga a legjobb, legilletékesebb interpretátora. A Bibliában kijelentett isteni gondolatoknak, igazságoknak is természetszerűleg Isten maga a legjogosultabb magyarázója. Ezért azok jelentése, értelme felől egyenesen az Istenhez kell fordulnunk, magát az Istent kell megkérdeznünk. Ez történik az imádságban. Az imádkozó, Istennel társalgó lélek előtt feltárja Isten a maga gondolatainak, titkainak a teljességét és mélységét. A prédikációjára imádkozás nélkül készülő lelkész rendszerint csak a felszínen mozog. Igehirdetése lehet szép szavaknak egymáshoz való rakása, mely talán csillog és kápráztat; de a szavak és betűk mögül hiányzik a megelevenítő lélek. Ezüst-, vagy akár aranytálon nyújtott sovány, tartalmatlan eledel az, amit ad. A szellemes Spurgeon mondja, hogy egyik-másik igehirdető azért „csetlik-botlik folytonosan, mint az egyenlőtlen lábú sánta, mert az imádsága rövidebb, mint a prédikációja.“

Az igehirdetés, mint az Isten beszédének a közvetítése, az imádsággal együtt képez teljes, befejezett egészet. Az imádságban ugyanis a lelkész kap, az igehirdetésben pedig ad. Adni

csak az tud, aki kapott, akinek van. Imádság nélkül az igehirdető csak ciszterna, mely hamarosan, időnap előtt kimerül, kiszárad; az imádság az a forrás, melyből számára megelevenítő erők, életnek folyamai ömlenek. Mint Mózes botjának érintésére a pusztai sziklából is szomjat oltó, tisztító víz fakadt, úgy talál az imádkozó lélek csörgedező ereket az igében ott is, ahol a legélesebb elme is sokszor csak egyhangu pusztaságot lát, vagy éppen köveket, melyeken megbotlik.

Az imádság nélkül készített s az imádkozó lelket nélkülöző prédikációval is lehet dicsőséget aratni, csodálatot kelteni, de ebben aztán ki is merül annak minden eredménye és hatása. Mert a tapsra kész, hozsannázó tömeg jobbá, nemesebbé nem lesz az által. Az igazi prédikáció fokmérője: ha a kezeket nem tapsviszketegség bántja, hanem azok titkon, csendben bűnbánó imára kulcsolódnak. A kezeket ilyen imádságra készíteni és kényszeríteni pedig csak az a prédikáció képes, mely maga is imádságra kulcsolt kezek közt született. A lelkek tartzísát és megújulását nem azok a prédikációk idézik elő, amelyekről ragyogó szemmel távoznak a hallgatók s utána napokig beszélnek, hanem azok, melyekről lesütött szemmel s mellre ejtett fejjel indulnak kifelé. *Bourdaloueról*, XIV. Lajos udvari papjáról beszélük, hogy előadásai alatt az emberek csaknem agyon nyomták egymást. Ugyanabban az időben a francia fővároshoz közel működött egy falusi lelkész és pedig olyan rendkívüli sikerrel, hogy hallgatói közül senki se távozhott jobbulás nélkül. Egy alkalommal Bourdalouet egy társaságban így dicsérték: „Ön a királyok szónoka és a szónokok királya.“ Mire Bourdaloue szerényen azt felelte: „Az én beszédeim alatt a hallgatók a tolongás közben egymás zsebéből kilopják a pénzt, de ismerek egy lelkészt, akinek a prédikációja után az ellopott pénzt visszaadják.“ Én biztosra veszem, hogy ez a lelkész imádságos lelkü igehirdető volt. Mert amelyik munkához az isteni kegyelem járul, csak azon van igazán áldás.

Ha az egyházi beszéd történetén végig tekintünk, láthatjuk, hogy a legkiválóbb és legáldásosabb eredményü igehirdetők minden korban azok közül kerültek ki, akik imádkozó lélekkel merültek el az Irásba s akiknek tollát nemcsak a boncoló, okoskodó ész, hanem az Istennel társalgó szív irányította és vezette. *Ahlfeldről* például külön is kiemelik életrajzirói, hogy mielőtt a meditáláshoz, a teksztus kidolgozásához fogott volna, előbb mindig buzgón imádkozott. Nem hiába tartották a régiek s nem ok nélkül állították fel így a sorrendet: „Oratio, meditatio, tentatio faciunt theologum“ = imádkozás, elmélkedés és tapasztalás (élmény) teszük a theologust. Illusztris példát szolgáltatnak erre maguk az apostolok, akik a Csel. 6, 4-ben így szólnak: „Mi pedig foglalatatosak maradunk a könyörgésben és az igehirdetés szolgálatában.“ Tehát a könyörgés, az imádkozás náluk is megelőzte az igehirdetést. Az első magyar homiletika írója a pietista *Medgyesi Pál* is eszerint osztja fel 1650-ben meg-

jelent homiletikáját: „A prédikáció áll imádkozásból és a beszéd megírásából.“

Sajátságos, hogy az újabb homiletikák erről majdnem teljesen megfeledkeznek. A prédikációkészítésnek inkább csak technikai részét tárgyalják s az emberi vonatkozásait emelik ki. Pedig nagyon helyesen mondja *Vinet*, hogy „a prédikáció isteni misztérium és emberi cselekedet egyszersmind, melynek imádsággal kell kezdődnie.“

Még feltűnőbb, hogy Agendáinkban sem találkozzunk az igehirdetést előkészítő, megelőző lelkészi imádsággal, vagy ilyenre való utalással. Sem a *Kis János*, sem a *Karsay-Czékus*, sem a *Gyurácz*, sem a *Szeberényi-Petrovics*-féle Agendában nincs egyetlen speciális lelkészi imádság. Aminthogy nincs a református Agendákban sem. Pedig nagyon szükséges és üdvös volna, ha az Agendák nemcsak istentiszteleti és kazuális imákat, hanem mellettük egy rövid, különféle lelkészi ténykedési alkalmakkor használatos breviáriumot is tartalmaznának. Így pl.: imádság a prédikációra készülés előtt, templombemenés előtt, oltári szolgálat előtt, igehirdetés előtt, urvacsora-osztás előtt, beteglátogatás előtt, beteggyóntatás előtt, temetés előtt stb. Nem annyira tartalmi mivoltuk miatt látnám ennek a szükségét, hogy a lelkész annak a breviáriumnak a szavaihoz legyen kötve; hanem inkább, hogy emlékeztetésül és buzdításul szolgáljon neki arra, hogy az ilyen alkalmakkor való imádkozásról meg ne feledkezzék. Mert éppen mivel ilyen imák az Agendában nincsenek, hány lelkész van, aki talán nem is kötelességmulasztásból és tudatosan — hanem csak azért mellőzi azokat, mert egyszerűen nem is gondol rá. Mert nincs, ami a figyelmét arra felhívja.

D. Stráner Vilmos egyet. professzor Agendatervezetéből örömmel értesülök arról, hogy a készülő új Agenda ezt a hiányt is akarja pótolni. (Csak szerény véleményem szerint jobb lenne, ha nem a vázolt sorrendi beosztással az Agenda végére, hanem inkább a legelejére kerülne ez a breviárium. Egyfelől azért, hogy ebben jusson kifejezésre az, hogy minden lelkészi ténykedésnél legfontosabb a lelkésznek önmagával való számot vetése és az Istenhez való fordulása; másfelől pedig azért, mert az Agenda elején minden bizonynyal hatékonyabb és eredményesebb lenne annak a breviáriumnak a lelkészhez intézett néma mementója.)

A német Agendák — bár ott sem mindegyik — ilyen lelkészi imádságokat is tartalmaznak. Különösen gazdag e tekintetben az *Ohly*-féle *Vademecum Pastorale*, melyből magam is sok áldást, jótékony impulzust merítettem. *Smend* is közöl *Kirchenbuch*-jában ilyen imákat; közöttük Luthernek sekrestye-imádságát, melyet mivel a prédikációra való előkészülésnél is jól felhasználható, magyar fordításban itt adok: „Úr Isten, Te engem az egyházban (püspökké és) lelkésszé rendeltél: Te látod, milyen tehetetlen vagyok ilyen nagy és nehéz hivatalnak

jól betöltésére; és a Te tanácsod nélkül már régen mindent elrontottam volna. Azért Tehozzád könyörgök. Szívesen adom és hajlítom szolgálatodra szívemet: kész vagyok a népet tanítani: magam is kész vagyok mindig tanulni és igéddel sáfárkodni: használj fel eszközöddül. Kegyes Uram, csak Te ne hagyj el engem; mert ha magamra maradok, akkor mindent könnyen elrontok. Ámen.“

Ha egy *Luther*, egy *Kálvin*, egy *Zwingli*, szükségét érezték annak, hogy lelkészi ténykedések előtt Istenhez emeljék szívüket és az Ő segedelmét kérik: mennyivel inkább mi. És különösen olyan fontos funkció előtt, mint az igehirdetés és az arra való készülés. Az ókori és középkori époszírók általános és szinte kötelező szabályul tekintették, hogy harcokat zengő hősköltevényeiket az istenek, a muzsa segítségül hívásával kezdjék. Az igehirdető is, amikor az ige fegyverét véve prédikációjában a bűnnek hadat üzen, másfelől meg a Krisztus jó vitézeit ebben a harcban kitartásra buzdítja, tehetné-e, kezdhethé-e azt mással, mint az Isten segítségül hívásával, imádsággal?!

Kiss Samu
nagybarátfalui lelkész.

Verses előfohászok.

Irta : Kutas Kálmán.

János I. 35—45.

„Kövess... kövess...!” Mily halk, kicsinyke szó!
De ha üres tárnákon átszalad,
Megnő benne... Vihar lesz, harsogó.

Szívünk üres. Harsogd bele magad
A szót, Uram: „Kövess!” S menjünk Veled.

Aztán világ szívébe zúgd szavad,
S amíg „Kövess-“ igédet dörgeted,
Induljanak utánad új hadak,
Növekedőn, mint omló görgeteg!

Máté 10, 37—40.

Vonszolva gyarló testet, ó mennyi árnyalak!
Mennyi vérrel feresztett fő!... Vértanú csapat
Emelve zord keresztet előttünk elhalad.

De épül roncsolt válluk, és gyógyul a beteg.
De felgyúl glóriájuk. Tárulnak az egek.
Az égi honba lépni csak kereszttel lehet.

Ján. I. 32—34.

Szent arcot tükröz a Jordán alatt.
Megnyilt egekből száll ki egy galamb.

Szél zendül véle. Jön mint egy csodás
Fehér sugárral átszótt látomás.

Átúszva a sugárzó végtelent
Fián az Úr galambként megpihent.

Áldástehertől szépült szent fejed,
Jézus, mily nagy fönséggel emeled.

Avatni indulsz. Az élted kigyúl,
S a földre lelked szentelése hull.

... E sokaság Feléd emel kezét.
Jöjj el hozzá. Új élet jön Veled.

Karácsonyra.

Ezs. IX. 5—8.

Éj volt s mégis világos mint a nappal.
 Imádkozának angyal, emberek:
 Föld s ég. Felzengő viradattal
 Hirdették Őt, a béke-gyermeket,
 Ki megjelent a földi fogadásra . . .
 Bűnös világunk rég várt Messiása.

Nappal van most s mégis sötét mint éjjel.
 Sötét a szív. Sok gyilkos akarat
 Kiolt szent fényeket. Alélt reménnyel.
 Imádkozik kevés. — Csodás Magad
 Szüless meg végre *itt bent*. Im, kezedbe
 Adjuk szívünk ma, béke Fejedelme!

Máté III. 1—12.

Az ódon zengő szent igéknek
 Varázsa kél, szívünkbe téved:
 „Jézusban megjelent az istenország,
 Ő ember, térj meg . . .“

Kiált a szó a pusztaságbul.
 Jézus karja felénk kitér,
 S reánk ragyog a nagykegyelmű jóság
 Szent homlokáru . . .

János XII. 17—24.

Lehull a mag a rögre, sötét föld elfedi.
 Vihar, szél jár fölötte és zeng gyászdalt neki.

Szétfoszlik ott. Megporlad. Halottá lesz a mag.
 Testére rátipornák, s bár megholt: megmarad.

Holt szívéből csapatnyi újabb sarj nő elő.
 Meg kellett néki halni: lehessen új erő.

Ha élsz önönmagadnak: az élted kárhozat.
 Belőled új lét sarjad, ha élted áldozat.

Ó-évkor.

Sötét van. Est van. Széttérült ködöt
 Fuvall a mély . . . Reánk csend hömpölyög.

A mérhetetlen ūrben valahol
 Haldokló hattyu száll fel és dalol.

Az év . . . Két szárnyát halkán tárja ki,
 Tollat hullatnak el a szárnyal.

Fehér nagy tollak hullanak le ott.
Emlékek azok, fényes szép napok.

Emitt árnyék száll, sok sötét pehely, —
A vétünk az... s a lélek vezekel.

Köröttünk minden szörnyen kavarog,
Rohanvást jönnek emlékcsapatok

Halott emlékeket támasztva fel —
S a hattyu fönt, az év csak énekel.

Ne hajtsad még le hattyu szép fejed!
Emeld szárnyad, susogd az éneket:

Az Úrnak hála, hogy nekünk adott
Téged! — S aztán lehullatsz szép halott!

Ujévre.

János I. 46—52.

Előttünk próbák, harcterek,
Körül nagy kétségtengerek.
Az új év kapuja előtt
Áll Jézus. Szólít tégedet —
Jer, halld meg Őt!

Előttünk lángol rőt arany,
A bűnnek bűvös hängja van
S csábítva hív sok elmenőt.
Rád vár az Úr ott társtalan —
Jer, lásd meg Őt!

Az út előttünk rejtelem,
Bizonytalan jövő, jelen.
A Vezér indul. Szent erőt
Lehell. Hív téged: „Jöjj velem!” —
Kövesd te Őt!

Vasárnapi és ünnepi beszédek.

+Megtaláltuk a Krisztust!

(Ádvent II. vas. beszéd anyaga.)

I.

János ev. I. 35—45.

1. Ádvent Krisztus várásának ünnepe. Várták a Messiást a zsidó nép fiai, várták próféták, főpapok és szegények egyaránt. Keresztelő János a Jordán partján őt várta, róla prédikált, az ő saruja szíjját szerette volna megoldani. Mind az egész teremtet világ várta az ő dicsőséges megjelenését. (Róm. VIII. 19.) A várakozásnak ez a szomjusága ma is a szívekben van. Krisztus eljött Izraelbe, látta Őt Keresztelő János, hallotta róla az égi szót, megmutatta őt tanítványainak, de mink mindannyian ezen az Adventen újból várjuk és kérjük őt, hogy hozzánk is eljöjjön, minket is megtaláljon és mink is ő általa Isten Fia képeére formálódjunk át. (Róm. VIII. 29.)

2. Ádvent azonban nem maradhat a tétlen várás ünnepe. Keresztelő János az utolsó volt, aki a puszta csendes magányosságában engedhette egymásután múlni a várakozások napjait mindaddig, míg megjelent az Úr. De azóta mindenkinek keresni kell saját magának is az Urat. Keresték őt már a pásztorok és a pogány bölcsek, s meg is találták őt. Keresték őt a Keresztelő tanítványai közül ketten: János és András, és utána mentek, együtt akartak lakni vele, hozzávezették Simon Pétert, majd pedig Fülöp hívta hozzá Natánaelt. Keresték őt azóta számlálhatatlan sokan: megfáradottak, lelki éhezők, sírástól összetörtek, bűnüköktől megterheltek, imádságokban hálálkodók. Még sohasem kereste senki őt hiába. Mink is keressük őt, keressük, mert örökéletnek beszéde egyedül önála van. Keresnünk kell őt, mert Ádvent nemcsak Krisztus várásának, hanem Krisztus keresésének is ünnepe.

II.

1. Csodálatos, hogy Krisztust még mindig keresnünk kell. Hiszen, ha végiggondoljuk fogycatékos keresztyén életünket, még abban is sok alkalmunk volt őt megtalálni. Ha pedig végiggondoljuk egyéni, gyarló életünket, az Ő jelenlétének megszégyenítő bizonyosságait eltagadni nem lehet. Nézzünk csak vissza életünkbe és számolgassuk meg, hogy eddig is már hány-szor kellett volna a mai evangélium adventi örömköltését elismételni: Megtaláltuk a Krisztust!

a) Megtaláltuk őt legelőször édes anyánktól tanult imádságainkban. Áhítatos szívünk megtalálta őt, mikor kézenfogva vasárnaponként bevezettek minket Isten házába. Láttuk őt a karácsonyfák csodálatos fényében, mikor az angyali örömeinek dallama felcsendült a szívünkben.

b) Megtaláltuk őt a konfirmáció komoly napján a róla való vallástételben és abban a fogadalomban, hogy hozzá hűségesek maradunk. Hallottuk tőle az áldott ígérést: Légy hű mindhalálig s neked adom az élet koronáját...

c) Életünk tévedései, bűnei, bűnbánatai között hányszor hallatszott felénk az ő hívó szava: Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterheltetek... Kegyelmet, megváltó halála áldásait ahányszor csak kerestük töredelmes szívvel az úrvacsorában, mindig, mindig megtaláltuk Őt.

d) Ha könnyek árja elborított, ha szerető szívet veszítettünk, ha bizodalomban csalódtunk, ha becsületünkben megbántottak, minden vigasztalásnak áldott forrása ő volt, — őt kellett megtalálnunk, hogy könnyeink csituljanak, bizalmunkat visszaszanyerjük, erőink feléledjenek. Mennyiszer megtalálhattuk már őt ilyen órákon, mennyi áldást nyerhettünk tőle!

2. Életünk e változásain felül azonban minden esztendőben azért jön az Advent, hogy odavezessen minket Krisztushoz s mink megtalálhassuk őt. Van ebben az ismétlődésben öröm és segítség, de van benne szemrehányás is. Ismét találkozhatunk vele — ez az öröm, — azért kell újból találkozni vele, mert időközben megint eltávolodtunk tőle, ez a szemrehányás. Ha eddigi Adventeken megtaláltuk, ott kellett volna maradnunk vele és követni őt, mint tették ezek a tanítványok a felolvasott evangéliumban.

3. Egész változó életünk egyszer véget ér és visszaváltozik örökéletté. Ott is Krisztust kell megtalálnunk. Adventeken és életváltozásokon át, félig-meddig való felismeréseken keresztül őt majd nem homályosan és tükör által, hanem színről-szinre meglátjuk és megtaláljuk őt. Ennek a teljes találkozásnak a boldogságát már itt is munkálnunk kell.

III.

Adventi szent ígénk hármias útmutatást ad arra nézve, hogy Krisztust hogyan találjuk és ismerjük meg teljesen.

1. Meg kell találnunk őt, mint Messiást, azaz Isten felkentjét (43. v.), akit az örökkévaló Atya azért küldött e világra, hogy aki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örökélete legyen. Küldötte tehát őt az egész világnak.

2. Meg kell találnunk őt, mint Rabbit, azaz egyetlen Mestert, (39. v.) akit az örökkévaló Atya minden földi gyermeke elé, mint út, igazság és élet Mesterét küldötte. Gyarló életek számára tökéletes példának, Küzdelmes életek számára győzelem bizonyosságának. Mulandó életek számára halhatatlanság pecsétjének.

3. Meg kell találnunk őt, mint Istennek bárányát, (35. v.) aki elvette a világnak bűneit, hordozván a keresztfán azok bűntetését érettünk. E világ gyarlóságai, bűnei, megítéltetése és a szent és igaz Isten közé egyetlen közbenjárónak állt. Ha így találod meg őt, többé el nem veszítheted.

IV.

Várni, keresni, megtalálni a Krisztust, ez a keresztyén szívek ádventi kötelessége. Nem félig-meddig, nem elfelejtetően, hanem egész életre és örökéletre szólóan kell megtalálni őt. Ha így tudjuk ismételni az ádventi kiáltást: Megtaláltuk a Krisztust, — hallani fogjuk boldogító és elfogadó szavát: „Kövess engemet.“ Amen.

Kemény Lajos
budapesti lelkész.

Kicsoda méltó a Krisztushoz?

(Ádvent III. vas. beszéd anyaga.)

Máté 10, 37—39.

Jézus előkészíti tanítványait a nagy feladatra: annak a munkának a folytatására, melyet Ő végzett; az apostolok, a Krisztuskövetők élethivatása ez. Nagyon komolynak látja az életet, nehéznek a munkát. Egész testi és lelki erejüket kell oda állítaniok, mert megosztott erővel nem lesznek képesek elvégezni a rájuk bízott feladatot. Megigéri azonban, hogy nem lesznek magukban (20. v.), mert a Szentlélek velük lesz s a Mennyei Atya gondoskodó tekintete ott fog pihenni rajtuk szüntelen.

1. A Krisztus követségének a nehéz, szinte emberfelettinek mondható munkáját vállalják a tanítványok. Isten országának szolgálata minden mást kizár. A ker. erkölcsstan Isten országát a legfőbb jónak mondja; ha tényleg ez, akkor minden más alárendelt jelentőségű. Még az olyan megszentelt közösségek is háttérbe szorulnak, mint a család. Bármilyen tiszta és szent érzelmek kapcsolják össze a szülőket és gyermekeket, el kell tűnniök, ha a Krisztus szeretetéről van szó. Jézus oda áll a szülő és a gyermek közé és megkérdi, ki drágább: a szülőnek a gyermeke, vagy a gyermeknek a szülője, avagy Ő? Aki gondolkozik, tépelődik, az már eldöntötte a kérdést, arra Jézusnak megvan a felelete: nem méltó énhozzám!

Jézusnak ebben követelményében a harcnak a magva van elvetve. Épen nem idegenkedik ettől, sőt szükségszerűnek tartja. Az apák és fiak harca a réginek és az újnak a harca. Sokan horzadnak meg Jézus e szavaitól, mert nem akarják Jézusban ezt a végzetesen komoly határozottságot, ezt a büntetésre kész szigorúságot látni, inkább a mindent megértés légységét, mindent megbocsátás gyengeségét keresik benne. Jézus azonban a harcot jelenti be. Bármennyire rettenetesnek tűnjék azonban fel ez az elkeseredett küzdelem, állandóan folyik ez. A régi és az új elszánt tusája ez. A világ fejlődésének az útján kidőlnek a régiek és jönnek diadalmas előnyomulásban az újak. A történelem bőven mutatja erre a példát. A harc célja azonban csak

egyetlenegy lehet: Krisztus. Ha érte folyik a küzdelem, akkor erény és áldás, ha más célért, akkor bűn és átok.

2. Jézus állandóan a hivatására gondol. Most, amikor útra készíti a tanítványait, akkor is felcsillan előtte a hivatása, mely nem más, mint az önfeláldozás, s ennek jelképe a kereszt. Készséggel, bátor elszántsággal vállalja a nagy hivatást. Ez a hatalmas, a hős glóriájával tündöklő alak a keresztyén ember példaképe. Egész embert kíván az élethivatás teljesítése. Csak így válhatik önfeláldozó szolgálattá, amelynek örök szimboluma lett a kereszt. Nem hangulatkeresés a vallásos élet, hanem a komoly életfeladatok teljesítése. Nem érzelmekben való feloldadás a keresztyénség, hanem az Isten akaratának az állandó teljesítése. A szép, az értékes, az „emberi“ élet nem a saját kedvteléseiben való sétálgatás, hanem az embertársakért való kereszthordozás, az Isten országáért való verejtékezés.

Erről a Krisztus-követésről egy egész élettel kell vallomást tenni. Állandóan harcban kell állni a bűnnel, mely örök ellensége Krisztusnak is, meg az embernek is. Isten iránt való alázatos engedelmességünk nyilatkozik meg az életkeresztünk felvételében és kitartó hordozásában. Isten országának a rendje mindenkire kötelező, mindenkitől ugyanazt kívánja: a kereszthordozó, önfeláldozó életet. Jézus a vezér, előttünk jár, kötelességünk, hogy méltók legyünk hozzá.

3. Minden bűnnek egy közös forrása van, az önzés. Minden bűn ebből táplálkozik. Ennek a forrásnak ki kell apadnia, hogy a meder befogadhassa az örök élet vizét, amely a Krisztus. Ez az üdítő, éltető forrásviz. Nehéz dolog az ént eltemetni, mert az mindég érvényesülni akar. Vannak, akik a keresztyénség hibájául róják fel, hogy az egyéniséget kiakarja ölni. Jézus alaposan ismerte az embert és jól tudta, mit kíván a követőtől. Nem azok akarják emberré tenni az embert, akik a féktelenség, a szenvedélyek kibontakozását, szabad érvényesülését óhajtják biztosítani az ember számára, hanem Jézus teszi igazi emberré, amikor Isten gyermekévé kívánja átformálni.

Ösztönös vágyakozással keresi az ember az élet kibontakozó érvényesülését. Fút utána, s minél jobban fút, annál inkább fárad. Megakarja nyerni, s annál inkább veszti. „Kéjt veszti, ki sok kéjt szórakozva kerget“ — mondja a költő igaz filozófiája. Aki habzsolja az élet gyönyöreit, az éhésen marad, nem ő élvezi ki az örömeket, hanem az örömelek élvezik ki őt, s itt hagyják vesztesként. Az életet akarta megnyerni, s elvesztette azt.

Jézus tanítása szerint az nyeri meg az életet, aki Érette veszti el azt. Aki magának akarja megtartani az életét, az másnak tékozolja el, bár magának kívánja áldozni. A szenvedélyek, gyönyörök, gondok rabszolgája, a bűn rabja az ember, aki magának akar élni. Szabad akart lenni és rabbá lett. Aki a Krisztus rabja akar lenni, szabaddá lesz, mert nem uralkodik felette a bűn különféle alakja. Látszólag mindent elvesztett,

mert a Krisztusnak áldozta lelkét, idejét, munkáját, pedig mindent megnyert, mert megtisztult a lelke, értékessé vált az ideje, áldásossá a munkája, sőt még többet is nyert, mert övé lett a Krisztus. A bűn szolgája hitvány, gyáva, bilincsekbe vert rab-szolga, a Krisztus szolgája az igazán szabad, mert nem uralkodnak felette a bűnök légiói. Az ilyen ember elvesztette a halált és megnyerte az életet.

A Krisztusért vívott harcnak nagy a jutalma: a megtalált élet. Mindenki, aki ebben a harcban áldozta fel az életét, boldog gyönyörűséggel vallja: Nekem az élet Krisztus és a meghalás nyereség. (Fil. 1, 21.)

* * *

Mutatványképen közlök alább két vázlatot, amely köré a fent összetömörített anyag csoportosítható.

I. Kicsoda méltó a Krisztushoz? Aki a) Őt szereti mindenek felett, b) önfeláldozó szolgálatot teljesít c) életét neki áldozza.

II. A megtalált élet titka: a) Krisztusért mindent elveszítünk, b) Krisztusban mindent megnyerünk.

Marcsek János
őzdi lelkész.

+Karácsony előtt karácsony.

(Advent IV. vas. beszéd anyaga.)

Ezsaiás 9, 6.

Kétezerhétszáz évvel ezelőtt hangzott el Jeruzsálem piacán reszkető kezű, álmódó szemű, öreg ember ajkáról ez a próféciá és fiatal, lángoló szemű írődeákok jegyezték fel, hogy megmentsék a mulandóságtól. Bizonyos, hogy mi mikor 2700 esztendő távlatából nézünk vissza reá, többet látunk benne, mint akár az, aki mondotta, akár azok, akik hallották. Bizonyos, hogy Esaiás nem érezte benne úgy a karácsonyt, mint ahogy mi ma. De az is bizonyos, hogy az igehirdetőknek van tapasztalatuk arra vonatkozólag, hogy igehirdetés közben urrá lesz rajtuk egy felsőbb hatalom, felborít minden elgondolást és beszélniök kell arról, amit az Úr izen a gyülekezetnek. Nem tudjuk, túllátott-e Esaiás hazája politikai horizontján s meglátta-e, hogy Isten ítéletének sötét fellegei az egész világ felett gyülekeznek s hogy a csodálatos kegyelem szivárványa nem csak az ő népe felett tűnik fel, hanem körülöleli a világot... de azt tudjuk, hogy Isten szent Lelke mit akar mondani. Mikor az angyal Máriának hirdeti a karácsony közeledését, ennek a próféciának hangja visszhangzik az angyal üzenetében és Jézus Krisztus is Esaiás próféciájában találja meg azt az arcot, amit itt a földön Isten akaratából hordoznia kell.

1. Egy gyermek születik. Olyan valaki jön, akire várni is boldogság. Idézzétek fel magatok előtt az emlékezetetekben, hogy micsoda boldogság volt a számotokra a gyermekvárás? Ti édesanyák, emlékezzetek vissza arra a csodálatos sejtelmes érzésre, mikor szívetek alatt megmozdult egy új élet bölcsője. És ti édesapák, emlékeztetek-e még arra a napra, mikor először sugta meg hitvestársatok, hogy gyermeket vár? Emlékeztetek-e, hogy azóta a házasesetetek nem volt más, mint szent titkolódzás és boldog álmodozás egy eljövendő életről? Milyen csodálatos boldogság gyermeket várni! Ha egy gyermek életében soha több örömet szerezni nem tudna, mint amit a várásával szerez, a megérkezésével nyújt, az is elég volna az egész életre! Esaiás úgy látja, hogy karácsonykor olyan valaki jön, akit várni is öröm.

Gyermek születik. Valaki olyan, aki gyermek is tud maradni. Mi lehet az oka annak, hogy a későbbi gyermekeket nem várja az ember rendszerint olyan boldogan, mint az elsőt? Ennek oka az első gyermek. Ahogyan kinő a gyermekcipőből, úgy nő ki a kedvességéből s ahogy nő, úgy felejt el, hogy gyermekünk nekünk. Jézus meg tud maradni mindig gyermeknek. Arca az örök gyermek arca, nemcsak akkor, mikor holtfáradtan is kész játszani a gyermekekkel, hanem akkor is, mikor a felnőttek között van. Bizalma az emberekből, lehetetlenséget nem ismerő hite mind-mind örök gyermekvonás, a Krisztus arcán.

Gyermek születik nekünk. Esaiás jól látja, hogy karácsony személyes örömet hoz. Az a valaki, akit várni is, birni is olyan nagy öröm, hozzánk jön. Annyira boldog vagy, hogy nincs szükséged arra, hogy valaki örömet hozzon életedbe? Halld meg az üzenetet: örök örömszerző született néked.

2. Fiú adatik. Ma már nem élünk abban a világban, mikor az ujszülöttet, ha leány volt, lehajították a szikláról, de valami csökevény még mindig bent van a közfelfogásban annak a gondolatnak, amelyik a fiút többre becsüli, mint a leányt.

Két gondolat az, amelyik a fiú születése felett jobban tud örülni. Az egyik az apának az öröme. Bármennyire fel is tudja áldozni magát egy férfi a közért, azért mindegyikben van valami ragaszkodás a saját családjához, valamilyen hagyományaihoz, valami öröm afelett, hogy van valaki, akiben a család fennmarad. Amilyen fájdalmas egy család kihalása s egy név elmulása, éppen olyan öröm ennek az ellenkezője, hogy van valaki, aki tovább fogja hordozni őseim becsületben megőrzött nevét.

A másik gondolat abból fakad, hogy a leányt, inkább másnak neveli az ember, a fiút jobban magának. A leány jobban ragaszkodik is szüleikhez, tragikus körülmények között mégis nagyobb támasz a fiú, mint a leány.

Fiú adatik nekünk. A próféta világosan látja, hogy a karácsonyi személyiség: fiú, aki mindig mellettünk áll, akire támaszkodhatunk, ha baj van. Olyan erős, és olyan magad-

biztos vagy-e, hogy senkire sincs szükséged, ^{van-e} ki segítsen terheidet hordozni? Halld meg az üzenetet: Fiú adatott nekünk.

3. Az uralom az ő vállán lészen. Nemcsak azt jelenti ez, hogy aki jön, az csodálatos uralkodó egyéniség, hanem azt is, hogy aki jön, nem az uralkodás dicsőségét, hanem az uralkodás terheit hordozza, az uralkodás felelősségét vállalja.

A mai ember semmi elől nem fut úgy, mint a felelősség elől és mégis akár akarjuk, akár nem, kénytelenek vagyunk hordozni az élet ezer felelősségét. Nem érezted még soha, mily nagy felelősség az, hogy családod van, hogy lelkek vannak rád bízva, hogy Isten számon fogja kérni tőled nemcsak azt, hogy gondoskoddál-e számukra meleg szobáról, hanem azt is, hogy az örökkévaló hajlékokban szereztél-e nekik helyet..., számon fogja kérni nemcsak azt, hogy megkerested-e a cipőre és ruhára valót, hanem azt is, hogy biztosítottad-e számukra a hófehér mennyegzői köntöst? Milyen nagy a felelősségünk a barátainkkal, gyülekezetünkkel, egyházunkkal, nemzetünkkel szemben! Össze kellene roskadni alatta, ha nem jönne valaki, aki a felelősséget a vállán hordja. Mondd, nincs neked szükséged valakire, aki segít hordozni életed felelősségét? Halld meg az üzenetet: jött Valaki, aki vállára veszi az uralom minden terhét.

4. Hívják nevét csodálatosnak, tanácsosnak. A próféta úgy látja, hogy a karácsonyi személyiség az uralkodást nem úgy gondolja, hogy Ő csak parancsol, mi meg engedelmeskedünk. Bármennyire uralkodó egyéniség is Krisztus, nem erőszakos egyéniség, aki nem tud behelyezkedni a mi gondolatvilágunkba. Csodálatos tanácsos, aki megért, barátunkká lesz és úgy vezet minket. Ugy-e érzed, mennyire szüksége van az embernek ilyen meghitt barátira, akire rábízhatja élete minden titkát, s akinek a támogatására mindig számíthat? Nem állottál még soha válaszuton, nem érezted még soha, hogy milyen jó volna mellettem valaki, aki meghallgatna, panaszos sirásomat tömlőjébe szedné és megmutatná az utat, amerre mennem kell? Nem hiszem, hogy olyan okos ember lennél, aki még sohse jutott a maga esze után zsákutcába. Halld meg az üzenetet: Aki jön: csodálatos tanácsos; mindent megért, mindent meg tud magyarázni és mindenből tudja a kivezető utat.

5. Hívják nevét erős Istennek. Amif a próféta eddig mondott a karácsonyi személyiségről, abban emberként mutatta be azt, aki jön. De aki jön, nemcsak ember, hanem az Isten közelségét is hozza számunkra. Nincs neked szükséged arra, hogy valaki az erős Istent közel hozza hozzád? Mennyivel kevesebb volna a bűnöd, ha volna valakid, aki a kísértések pillanatában az erős Isten jelenlétét kézzelfoghatóvá tenné számodra! Vagy a kétségek között, mikor sötét szakadékok ösvényei tátonganak előtted, milyen jó lenne valaki, aki az erős Istent állítja melléd! A próféta jól látja, hogy aki jön, az számunkra maga az erős Isten jelenléte. Mondd: nincs szükséged

az erős Istenre és az Isten erejére? Halld meg az üzenetet: a karácsonyi személyiség: erős Isten!

6. És hívják nevét örökkévalóság atyjának, azaz örökkévaló atyának. Milyen nehéz mindig atyának maradni! Ha gyermekünk megbosszant, milyen hamar lesz belőlünk hóhér vagy bíró, ha örömet szerez, milyen hamar lesz belőlünk pajtás! Milyen nehéz atyának maradni akkor is, mikor a gyermek a tékozló fiú útjára lép! Amikor daccal áll elénk! Milyen nehéz szelíden kiadni az örökséget, sírni utána, titokban kérdegetni, kutatni élete folyása után s mikor meggyalázva hazajön, elébe szaladni és csókolgatni. Milyen jó dolga van annak, akinek mindig van atyja, akitől elfogadhatja mindig a büntetést is, de akitől bocsánatot is kérhet mindig, akinek megfoghatja a kezét még akkor is, ha azt durván ellökte már magától. A próféta úgy látja, hogy aki jön, az örökké atya tud maradni. Nem volna neked szükséged erre?

7. És hívják nevét békesség fejedelmének. A próféta úgy látja, hogy aki jön, az ura a békességnek. (A vihar lecsendesítése a Genezáret taván és a féltő tanítványok megnyugtatósa a feltámadáskor.) Mondd: annyira biztonságban élsz, annyira szeretnek az emberek s olyan elvehetetlen a békességed, hogy nem volna szükséged a békesség fejedelmére? Jőjj, szegény meghajszolt nyulacskája ennek a világnak, halld az üzenetet: Aki jön: a békesség fejedelme.

Hét évszázad választotta el a Prófétát az első karácsonytól. Nem ismert semmit a karácsony érzelgős hangulatából. Nem volt karácsonyfája, gyerekserreg nem ugrándozott körülötte ajándékoknak örvendezve. Feketéllő ünnepi néptömegek nem zengtek körülötte: Krisztus urunknak áldott születésén... és mégis nem volt-e ennek a karácsony előtt élő embernek több világossága a karácsony lényegéről, mint nekünk?

Segítse ez a karácsony előtti karácsony igazi karácsonnyá tenni a mi karácsony utáni karácsonyunkat!

Turóczy Zoltán
győri lelkész.

Karácsony (1930).

Róm. 1. 8, 31—82.

Olyan időket élünk, amikor „nyomorúság, szorongattatás, üldözés, éhség, mezítelenség, veszedelem, fegyver“ (35. v.) „halál, élet, hatalmasságok, fejedelemségek, jelenvalók, következők“ (38. v.), „magasság, mélység“ (39. v.) stb. nem egyszer szinte megdöbbenő módon és mértékben állanak szembe velünk és fordulnak „ellenünk“. Egyetlen menedékünk az a bizonyosság, hogy „az Isten velünk“. — Ebben a bizonyosságban viszont első sorban karácsony erősíthet meg minket. A karácsonyt ünneplő

gyülekezet ajakán — a „hosszánna“, „halleluja“, „dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek“ mellett — helye és jelentősége van az újongó apostoli igének is: „az Isten velünk!“ Mert elsősorban ép karácsony hirdeti számunkra „Isten szerelmének“ (39. v.), kegyelmének azt a *tényét* [„tulajdon fiának nem kedvezett, hanem őt mindnyájunkért odaadta“] és azt az *ígéretét, biztatását* [„hogyne ajándékozna vele együtt mindent minékünk“], amelyből megtapasztalhatjuk azt, megbizonyosodhatunk afelől, hogy az Isten valóban, félreérthetetlenül, letagadhatatlanul *velünk van*.

a) Mily csudálatos elemekből tevődik össze az apostoli bizonyoságtétel szerint „Isten szerelmének“, kegyelmének az a *tény!*

„Odaadta“. Egyszerű, hétköznapi szó és mégis mélységes miszterium fátylát lebbentgeti. Luthernek az első hitágazathoz írt magyarázatában azt a kifejezést: „Isten *teremtett* engemet“, az a kifejezés váltja fel és magyarázza: „nekem testet, lelket stb. *adott*“. Nem a dolognak titokzatosságát akarja szertefoszlatni, megszüntetni, vagy leplezni ezzel a hétköznapi szóval, hanem magát a tényt akarja egyénileg, személyileg egész közel hozni hozzánk és a tény előtt akar bennünket térdre kényszeríteni. Az apostoltól tanulta ő ezt, aki Isten megváltó „szerelmének“ és kegyelmének tényéről, tevékenységéről szólva ugyanezt akarja, „Odaadta“, átengedte fiát és fia mégsem szűnt meg mindenestül az övé lenni (M. 3, 17.); mindnyájunkat részesített benne és gazdagított vele s ahelyett, hogy ő ezáltal szegényebb lett volna, gazdagabbá, teljesebbé lett.

„Isten“ adta oda, tehát ő nem az ember ill. az emberiség erőfeszítéseinek, lelki fejlődésének terméke, gyümölcse, eredménye, hanem Isten közvetlen ajándéka.

„Tulajdon *fiát*“ adta oda, nem „csak szóbeszédet“ (Ág. hitv. 1, 3. p.), hanem önmagát („Istenből való Isten“ niceai hitv.); többet, nagyobbbat nem is adhatott; nagyobb áldozatot nem is hozhatott.

És úgy adta, hogy „*nem kedvezett*“ neki; nem nézte azt, hogy fiára (s benne önmagára is) milyen lemondást, milyen „önmegüresítést“, önkorlátozást, „megaláztatást“, szenvedést jelent ez (Fil. 2, 7–8.). Bengel azt írja erről: Deus paterno suo amori quasi vim adhibuit. Isten megtette azt, amit már Ábrahámától is elvárt és Ábrahámában is megdicsért (1. Móz. 22, 12.), mint „szerelmének“. kegyelmének legfelségesebb, legmeggyőzőbb, lenyűgöző bizonyosságát (l. 37, 39, v.).

És hogy semmi kétségünk se lehessen afelől, hogy ehhez nekünk is van közünk, ez reánk is vonatkozik, tartozik, az apostoli bizonyoságtétel hangsúlyozza, hogy „*mindnyájunkért*“. Hisszük-e, tudjuk-e hinni ezt? hogy abba a „mindnyájunkba“ beléfoglalta az Isten nemcsak a magunk egyéni életét, hanem a családunkat, a gyülekezetünket, egyházunkat, nemzetünket is!

Az kétségtelen, hogy Isten szeretetének és kegyelmének ez a tevékenysége *csúcspontját* abban érte el, hogy „*háldatra*“

adta fiát (Nagypéntek), de e tevékenységének áldott kezdete mégis csak az, hogy a „Magasságosnak ereje árnyékozta be Máriát“ (L 1, 35.), hogy „született néktek ma a megtartó“ (L 2, 11; Karácsony, I L. 1, 26—38, 46—55, 67—75. stb.), hogy Isten az ő fiát a véges emberi élet útjára állította, azon elindította.

Magától értetődik, hogy az egyház megrendülten, mély hálával és alázattal *bőjtji és nagypénteki énekekben* énekel erről (l. 173. é. 3. v. 180. é. 5. v.).

Az első szó erről azért mégis csak az *ádvienti és karácsonyi énekeké* [119, 4; 125; 131, 6; 134, 2.].

Az Isten szeretetének ez a ténye a maga egész mélységében, gazdagságában természetesen csak úgy lehet előttünk nyilvánvalóvá, ha szívünk *mindenre* figyel, amit csak erről az üdv-történetnek, az Úr Jézus életének az egyházi esztendő egyes szakaszaiban, ünnepeiben megszólaló különféle mozzanatai mondanak [L. 207. ének 1. v., 351, 4; 413, 2 stb.].

Mégis mindenekelőtt *karácsony* biztató, bátorító üzenete előtt kell megnyílnia; a pásztorokkal kell bémennünk, hogy lássuk „mit ad Istenünk ő szent fiában minekünk“ (131, 6.).

A szívünk csak így fog hálásan, örvendezőn felújongani: „az Isten velünk! Kicsoda ellenünk?!“

b) Isten szeretetének, kegyelmének nemcsak tényei, hanem *igéretei, biztatásai* is vannak. (Hogyne adna vele együtt mindent minékünk!) — Az, amit az apostol e részben mond, még akkor is nyomós, meggyőző volna, nagy reménységeket kelthetne bennünk, ha pusztán logikai következtetés volna; pedig ez a kijelentés sokkal több, mint szenttelen, hideg következtetés; az apostol hívő tapasztalatának bizonyágtétele is ez.

Megjárja az apostol a logika ösvényét: Isten nem végezhet fél munkát; amit megkezdett, nem hagyhatja abba; ha a nagyobbat („fiát“) adta, magától értetődik, hogy a kisebbet is („mindent“) adja.

De reálépett az Úr Jézus igéreteinek ösvényére is (J. 16, 13.) és ezen járva megtapasztalta és hirdeti nekünk, hogy a fiúnak „odaadatása“ semmiképp sem jelenti az isteni szeretet tevékenységének befejezését, bezárását, hanem inkább az igazi kezdetét és bontakozását; ezzel vált Isten számára lehetségessé az, hogy nemcsak egyes dolgokat, de „mindent“ adjon minékünk. *Mindent*, amire csak valóban szükségünk van, aminélkül csakugyan nem lehetünk meg, aminek hiánya igazi fogyatkozás volna, amit nem adhatunk mi magunk magunknak, de embertől sem nyerhetünk meg: hit és bölcsesség, bátorság és hűség a szenvedésben is, Istenországa titkainak ismerete, bizonyágtétel készsége, örökélet stb. stb. [fil. 1, 29. Kol. 2, 6—7., 9—15. Jak. 1, 5. Mk. 4, 11; 13, 11; J. 17, 2.]

De mindent csak „vele együtt“! tehát nem ő nélküle, még kevésbé ő ellene!

Az ágostai hitvallás népét a jubileum esztendeje bizonynyal fogékonyabbá tette Isten „ingyen kegyelmének“ azzal a *tényével és ígéréttel* szemben, amelyről Róm. 8, 32. tesz bizonytságot. Azoknak ajkán, akik a hitvallás 4. cikkének evangéliomi igazságán nevékednek, a jubileumi esztendő karácsonyán „e gonosz napokban“ is diadalmasan zeng az ige: „az Isten velünk, kicsoda ellenünk“ ?!

N. Gy.

Tedd meg a magadét, hogy Isten is megtehesse a magáét!

(Karácsony II. ü. beszéd anyaga.)

Máté 3, 1—12.

Karácsony két ünnepeinek két arca van. Az első nap az üdvtörténeti jelentőséget domborítja ki, a második a vallásos életet. Az első arról beszél: mit tett Isten? A második arra hívja fel a figyelmet, mit kell tennie az embernek? A karácsony emberi oldaláról beszél ez a szent lecke is.

Amikor arra gondolunk, hogy mit tett Isten, Isten mindig úgy jelenik meg előttünk, mint mindenható. A mindenhatóságot két tulajdonsággal szoktuk megvilágítani. Istennek nincs szüksége készülődésre és nincs szüksége segédeszközre. A világ teremtésében azonnal előáll a világ, mihelyt Isten rendelkezik és nem szorul rá senkinek és semminek a segítségére. A szavával teremt mindent. Az ember világában azonban Isten mindenhatóságának nincs meg ez a két jellegzetes tulajdonsága. A karácsonyi világosság nem úgy gyul ki egyszerre az égen, mint a teremtés hajnalán, az első világosság, hanem hosszú lappangási időszak után csak akkor, mikor beáll az idő teljessége. És hogy karácsony legyen ahhoz Isten rászorult emberi segítségre is, próféták munkájára, kik közül az utolsó Keresztelő János egyengeti itt karácsony útját.

Az ember életében tehát az Isten csak úgy válthatja valóra az Ő terveit, ha az ember valóra váltja a megvalósulás feltételeit. Mindaddig csak közel van hozzánk az Isten országa, de nem miénk. Terített asztal mellett éhen halunk, üde forrásvíz mellett szomjan pusztulunk, mert nem nyulunk utána. Hiába készít tehát Isten csodaszép karácsonyt, ha mi a karácsony emberi feltételeit nem teljesítjük.

Tedd meg tehát a magadét, hogy Isten is megtehesse a magáét.

Keresztelő János abban foglalja össze a mi tennivalónkat: készítsétek az Urnak útját, s amikor közelebről akarja meghatározni, így szól: térjétek meg. Ezt hirdeti rajta kívül Istennek minden olyan munkatársa, aki azt akarja, hogy karácsonya legyen a világnak. (Malakiás 3, 7. Jézus: 4, 17. és Luther: I. tétel.) A megtérésnek két oldala van: az egyik elfordulás a

világtól, a másik odafordulás az Isten felé. A megtérés tehát önmagunk megüresítése. Jöllakott embert hiába kínálunk akár-mivel, csak az éhesek és szomjasak elégítettnek meg.

1. Üresítsd meg magadat a multadtól! 9. vers. Családi multam, az, hogy ki és mi volt az apám, az anyám, milyen méltóságot hordtak az őseim, ez mind Isten előtt csak kötelezettséget jelent, de nem előnyt. A saját multam pedig minden erényével semmit sem számít az Úr előtt, aki mindig a jelen szerint itél meg bennünket. (Ezékiel 18, 24.)

2. Üresítsd meg magadat a jelenedtől. 6. v. Aki Istentől kapni akar valamit, nem elégséges, hogy a multjára való támaszkodástól szabaduljon meg, hanem a jelenjét is ítélet alá kell bocsátani. A Jordán partján letették az emberek állarcukat és megvallották bűneiket. Nem akartak másnak látszani, mint amik. Megalázkodtak Keresztelő János előtt. Ezért tudta Isten felmagasztalni őket. Nem nyerhet bocsánatot be nem vallott bűn.

3. Üresítsd meg magadat a környezetedtől. 4. v. Hogy miképpen kell a karácsony útját hozzánk egyengetni, azt nemcsak a Keresztelő János hallgatóságának, hanem magának Keresztelő Jánosnak a példájából is látjuk. Ker. János megüresítette, szabaddá tette életét ez élet külső körülményeitől. Számára nem volt kenyérkérdés és ruhakérdés. Máté 13, 32. is azt mutatja, hogy a világnak gondja és a gazdaságnak csalárd-sága elfojtja az Igét és gyümölcsöt nem terem.

4. Üresítsd meg magadat a jövődtől! 11. v. Ker Jánost nem bántja a hiúság. Jól tudja, hogy ki ő és mennyire nem az, akivé rajongó hívei tenni szeretnék őt. Áláztatosan megmarad pusztában kiáltó szónak, Isten Bárányára mutató felemelt ujjnak s akárhogy akarják, nem engedi magára tukmálni a Messiás méltóságát.

Volt-e igazi karácsonyi örömd? Ha nem volt, azért nem volt, mert nem üresítetted meg magadat. Annyi helyet tud elfoglalni benned a boldogságot hozó Úr, amennyi helyet csinálsz magadban Neki. Annyira tud a tied lenni, amennyire le tudsz mondani másokról. A 10. v. szerint a kegyelem és ítélet mindig együtt jár. Isten egyik keze tele van karácsonyi ajándékkal, melyet kínál neked, másik kezében éles fejsze csillog, mely pusztulással fenyeget téged. Mind a kettő egyforma közel van hozzád! s mind a kettő egyformán a tied lehet. Ha megtérsz: Isten újjá szül. Ha meg nem térsz: kivágattatol.

Isten mindent megtett, hogy neked karácsonyod legyen! Tedd meg te is a magadét, hogy az Isten országa tied is lehessen. Ne kötözd meg az Isten áldó kezét. Tedd meg a magadét, hogy Isten is megtehesse a magáét.

Térjete meg, mert elközelített a mennyeknek országa!

Térjete meg, hogy a tietek lehessen a mennyeknek országa!

Jézus halála életünk alapja.

(Karácsony utáni vas. beszéd anyaga.)

Ján. 12, 17.

Bev. Az év utolsó vasárnapján önkéntelenül is az elmulás komor gondolatai szállják meg a lelket. Temetői hangulatban közeledünk az ó-év sírjához, de alig hogy odaérünk, 12-t üt az óra s már is az új évet köszöntjük. Ép úgy járunk, mint az a nép, amely Lázár sírjánál gyülekezett, hogy egy pár könnyet ejtsen felette s ime a holt Lázár Jézus szavára mint élő kelt ki sírjából. Halottat kerestek s élő-t találtak. Mi pedig most koporsót keresünk és bölcsőt fogunk találni.

A Lázár sírjánál látott csoda hívőkké tette a népet. Hát minket hívőkké tesz-e az ó-év halála és az új-év feltámadása? A halál és a születés találkozásának a gondolata meg tud-e győzni bennünket Jézus szavainak örök igazságáról: „Bizony, bizony mondom néktek: ha a földre hulló buzamag meg nem rohad, maga marad, de ha megrohad, bőségesen terem! Az ó-év sírjánál, az új esztendő bölcsője előtt ez az egy vers már önmagában véve is hatalmas prédikáció, amely azt hirdeti, hogy *minden igaz élet csirája — a Jézus halála*, mert ebből a halálból sarjadt ki

- I. a megváltás ténye,
- II. az újjászületés lehetősége és
- III. az önfeláldozás eszménye.

1. Az első bűn folytán az ember mögött bezárult az Éden kapuja. Az Éden zavartalan boldogságának az íze azonban megmaradt az emberek lelkében s forró vággyal ösztökölte őket, hogy megkeressék az Édenbe visszavezető utat. Ez a vágy kergette a törvények labirintusaiba, az áldozati oltárokhoz, a külső cerimoniák bilincsei közé, a pogány bölcsészet karjaiba, de vágya ezekben nem talált kielégülést.

Ekkor az Isten egy buzamagot vetett a földre: a Jézus Krisztust, aki tanításaival, élete példaadásával visszavezette az embert az Éden kapuja elé. De a kapu még zárva volt! Azt csak a földre vetett buzamag elrohadása, csak a Jézus halála nyithatta meg, mert a bűn által megzavart helyes viszony az Isten és az ember között csakis engesztelő halállal volt helyreállítható. A földre vetett buzamag tehát magára vette a föld nyomorát, bűnét és engesztelő halálával megnyitotta a kaput s bevitte az embert a megváltottak országába. Ime: az igazi élet csirája — a Jézus halála, mert ebből a halálból sarjadt ki a megváltás ténye.

2. Egy új élet mindig egy régi romjain épül. Miként a földbe vetett mag a föld gyomrában rothadó anyagokból szívja életét, úgy nyer életerőt az istenes élet is a Krisztus halálából. Ez a halál legyőzte az ember lelki életének legveszedelmesebb ellenségét, a bűnt s ezáltal szabaddá tette a lelke üdvét kereső ember előtt az utat az újjászületés felé.

Aki újjá akar születni, annak mindenek előtt meg kell ismernie a halált: az ó-ember halálát. Miként Krisztus halálával megtörte maga felett a bűn hatalmát, úgy az embernek is az ó-ember megfeszítésével kell bizonyosságot tenni, hogy a bűnnek már nincsen felette semmi hatalma. Az ó-ember megfeszítésére azonban csak az az ember képes, aki hiszi, hogy a Krisztus halála a bűnből, az egykor győzhetetlennek látszó ellenségéből legyőzhető ellenséget csinált s így végeredményében az újjászületés is a Jézus halálából sarjad. Pl. Pál apostol megtérése.

3. Az életben duló kegyetlen küzdelem sokszor úgy állítja elénk a tényeket, mintha a bűnnek hatalma lenne az örök igazságok felett. Maga a kereszt is így áll előttünk az első látszatra. De ime! a Jézus halála valóságos erőforrásává válik a keresztyénség terjedésének. Kezdve az első keresztyén vértanukon egészen a hit, a tudomány, a haza s a szabadság legmodernebb martirjaiig — valamennyien a Jézus keresztyébe fogódzva küzdenek eszméikért és nyugodtan adják oda még életüket is, mert meg vannak győződve arról, hogy miként a keresztyénség fundamentumát Jézus rakta le a halálával, úgy az ő önfeláldozásuk is mindmegannyi fundamentuma az eszme bekövetkező diadalának. A Jézus önfeláldozó halála az eszményekért küzdő és tökéletesség felé törekvő ember számára győzhetetlen fegyverré vált s így a Jézus halálából sarjad ki az önfeláldozás eszménye is.

Bef. Lélekarang siratja az ó-esztendőt! Juttassa ez a harangkondulás eszünkbe azt a földre hullott buzamagot, amely ha meg nem rohad, maga marad, de — mert megrohadt — gyümölcsöt termett nekünk: a megváltás tényét, az újjászületés lehetőségét és az önfeláldozás eszményét. Ne becsüljük le ezeket a gyümölcsöket! Szükségünk van ezekre itt a földön, de szükségünk lesz majdan akkor, amikor a mi életünk is sir felé hanyatlik.

Irányi Kamill
székesfehérvári lelkész.

Két ajtó.

(Ó-év esti beszéd anyaga.)

Ján. jel. 3, 7—8. „A philadelphiai gyülekezet angyalának írd meg: azt izeni a szent és igaz, akifé a Dávid kulcsa, aki amit megnyit senki be nem zárja és amit bezár senki ki nem nyitja: tudom a te dolgaidat. Lám ajtót nyitottam előtted s nincs senki, aki betudná zárni azt, mert bár erőd kevés, mégis megtartottad beszédemet és nem támadtad meg nevemet.“

Bev. Szilveszter erős kapcsolatban van az étellel. Mindenki ünnepe és mindenki számára mond valamit. Nem üdvösségtör-

téneti esemény képezi alapját, hanem a megálló állomásokra osztott emberi képzelet.

Erre a részekrebontásra szükség van. Nélküle meginogna a mindennapi, gazdasági, tudományos élet rendje. Az ilyen elhatározásra az ember lelki életének is szüksége van. Ha megállás nélkülinek gondoljuk az életet, úgy sebes iramban repül tova, vagy veszteglő megállásnak látszik. LélegzETFogyot-tan, elmélyedés és visszatekintés nélkül rohanunk a verseny-úton, vagy pedig könnyelműen álldogálunk s nem kérdezzük, mi van mögöttünk és mi van előttünk.

Így lesz szilveszter a mulandó élet sajátlagos ünnepe. Egy filozofáló, csendes szavu bölcsember, melyet elvászthatatlanul a magunkénak érzünk. Tűnő néhány óra, melyben egy esztendő multjával találkozunk s megsejtjük benne az örökkévalóság lényegét. Multban a jövőendő csiráit, jövőendőben a mult megmaradó részeit.

Így azután az egyéni élet szerint nyer az ó-év estélye tartalmát. Aszerint alakul ki, hogy milyen volt elmúlt esztendei életed. Egy változó vonásu arc: öröm, bánat, kielégített boldogság, kétségbeesés, életgazdagság, halál árnyéka játszadoznak rajta. De változásai mellett is ugyanaz marad rajt az örökkévalóság fénye s a jövőendő titokzatos fátyola.

Különös szilveszteri képet rajzol elénk a szent ige: két ajtót. Az egyiket most teszi be az idő keze. Kriptaajtó: mögötte temetkezik munka, öröm, fájdalom, reménység, az egész ó-esztendő. Vele szemben széles ajtó áll. Széttárt szárnyain át csodálatos világosság hömpölyög. A becsukódó ajtó előtt ember-tömeg hullámszik: sír, jajgat, örvendezik, vigadozik, átkozódik, imádkozik, vagy csendes megadással nézi az ajtó becsukódását. A nyitott ajtó előtt Krisztus áll a kegyelem kulcsával a kezében.

Két ajtó s rajta két felírás: 1. tudom a te dolgaidat! 2. ismerd meg az én dolgaimat.

1. Az egyik ajtó most csukódik be döngve, hatalmas csatatanással, mint egy hatalmas sirbolt-ajtó. Életed egy időszakát lezárja.

A részekre osztott életet hosszú szobasorhoz hasonlíthat-nám. Minden esztendő egy-egy szoba. Felhalmozódik benne egy esztendő hagyatéka: bölcső, koporsó, épülő alkotás, romba-dólt reménység. Napsugárként ragyog a reménység, sötét felhőként borong a fájdalom. Az esztendő utolsó napján becsu-kódik az ajtó.

De önámítás lenne azt gondolni, hogy az ajtóbecsukódással tényleg lezáródik egy életidőszakunk. Minden eseménynek, tör-ténésnek lelke van. A becsukódás ajtónyílásán át-átsurran a következő szobába: az öröm, a fájdalom, elkövetett bűn, a felelősség gondolata.

a) *Mit látsz az ó-év lezáródó szobájában?*

Nehéz munka a mindennapi kenyérért; érvényesülési harc; hivatásbetöltésre fordított erő; verejtékes fáradozás. Sokan ki-

dőltek az élők sorából: te élsz. Sokezer ember hiába könyörög munkáért: neked van kenyered. Sokan összeroskadnak a gazdasági és lelki megpróbáltatások alatt: te bírod a harcot.

Gondolj családi életedre. Védelmes otthon a pusztító zivatarban. Meleg tűzhely az élet csalódásai között. Hadakozó embertömeg között a hűség kicsi köre. Hány ember nélkülözte ezt is? Hányan vesztették el az elmúlt esztendőben? Vannak családi életednek kicsi eseményei. Gyermeked nevelése. Talán bölcső, talán esketési oltár, konfirmációi áldás.

Egyebet is látsz a halálraitélt szobában: romokat, keresztet, koporsót. Voltak szenvedéseid: betegség és életgondok. Csalódtál emberekben, az életben, önmagadban. A magad keresztjénél is nehezebbnek érezted szeretteid keresztjét. Könnyebb betegágyban feküdni, mint mellette virrasztani. Égetőbb a magadénál a mások könnye. Ebből a fájdalomból is volt részed. Talán koporsó mellé állított az ó-esztendő. A halál fájdalma gyászkeretbe foglalta esztendődöt. Utolsó tekintet, utolsó kézszorítás, utolsó bucsúzkodó szó, amely beletemetkezik az elmulásba.

De gondolsz-e a kereszték között a legnehezebbre: a bűn keresztjére? Enélkül tökéletlen az esztendő felett tartott seregszemléd. Lásd meg bűneidet, mulasztásaidat. Gondolj vissza megbánt szavaidra, szégyelt cselekedeteidre. Hulljanak lelkiismeretedre elmulasztott drága alkalmak: a szeretet, boldogítás, örömszerzés, lelki gazdagítás, másoknak használás elmulasztott, soha vissza nem jövő alkalmak.

Szilveszter sokféle emléket felujt lelkedben.

b) *Milyen érzéssel lépünk ki az ó-esztendő szobájából?*

Azt válaszolnám, hogy a hála, bűnbánat és megnyugvás érzéseivel. Félő azonban, hogy hiányoznék ez érzésekből a tulajdonképeni tartalom. Olyan választ kell keresnünk, mely által tartalmassá, őszintévé, egységessé válik minden szilveszteri érzésünk.

A szent íge szerint „a Szent és Igaz“ küldi az izenetet a két ajtóról. Jézus, ki szentségével és igazságával áthatja, méri és megváltja az embert. Az élet változó eseményeibe örökkévaló célokat visz belé s mindent az üdvösség szolgálatába rendel. Őt kell meglátnunk, keze nyomát kell életünkben felismernünk, csak akkor bucsuzunk megfelelő érzésekkel az ó-esztendőtlől. Jézus pedig ezt mondja: tudom a te dolgaidat!

Ez három érzéssel tölti meg szívünket:

Hálát ébreszt az elvesztett jókért; emlékeztet a lelki javak áldásaira is; nem enged, hogy csak földi vonatkozásban keressük az elmúlt év értékét. Adj hálát!

Bűnbánatra indít; önvizsgálatot tartat velünk; cselekedetbeli bűneinken kívül mulasztásainkat kell meglátnunk, egyes bűnök felett minden bűn gyökerét: a hitetlenséget és önzést. Komoly bűnbánatot kell ébresztenünk; muló hangulat eltűnik, a bűn megutálása megtérésre vezet.

Megnyugváásra tanít. Szenvedéseinket helyesen ítéli meg. Minden kereszt Isten áldásává válik hitünk által. Zugolódásunkat elnémítja: tudja dolgainkat és könnyeinket javunkra fordítja.

2. *A második ajtó nyitott ajtó, rajta a felírás: ismerd meg az én dolgaimat!*

Erről az ajtóról mondja Jézus: ajtót nyitottam előtted s nincsen, aki azt be tudná zárni. Ez az isteni kegyelem ajtaja. Rajta keresztül árad világosság a becsukódó ajtódra s az újesztendő útjára. Állandó zengő intés: ismerd meg az én dolgaimat! Emberi tévedés, hogy az életet önmagában vizsgálja. Földi boldogsághoz, érdekekhez mérve keresi értékét. Érvényesülés, külső életboldogság, szenvedés nélküliség az értékmutató. Pedig minden élet Istennel való kapcsolatban bírálendő el. Értéke és boldogsága ettől a kapcsolattól függ. A multa vonatkozólag ez az életmegítélés legfontosabb szempontja s a jövődöre vonatkozólag bátorságot adó erő.

a) *Az elmúlt esztendőre ráhull a kegyelem világossága: ismerd meg az én dolgaimat!*

Mit akart Isten az elmúlt esztendővel?

Lelkedet kereste; örök isteni hívásodat hangoztatta: örökkévaló életre tanított. Azt akarta, hogy az év egy lépés legyen a tiszta emberi élet és örökkévaló boldogság felé.

Életedet nemesítette; jellemedet formálta; önzésedet megtörte; munkába állította könnyedet, szenvedésedet, megpróbáltatásodat s a halált is.

Lemérte értékedet. Minden arasznyi idő értékmérés és minden határpont ítéletmondás. Ez az ítélet isteni ítélet. Emberek előtt felcícomázhatod elmúlt esztendődöt hazug értékekkel; álarcot tehetsz magad elé. Istent nem ámíthatod: ő igazi életedet látja. Azt nézi, hogy *megtartottad-e beszédét és nem tagadtad-e meg az ő nevét.* Önmagadat illetőleg is ezt keresi: mit tettél a lelkedért és jobb életedért. Cselekedetedet illetőleg is ezt keresi. Mit tettél családodért, gyermekeid, élettársad lelkéért és üdvösségéért. Egyházzal és nemzeteddel szemben is így állapítja meg értékedet. Mit tettél gyülekezetedért, egyházadért, nemzedéért.

b) *A küszöbönálló újesztendőre nézve bizalmat és megnyugvást jelent ez az üzenet: ismerd meg az én dolgaimat!* Bizonytalanság vár. Sok mindenben csalódhatunk. Nehéz küzdelmek várnak reánk. Elbukhatunk, romok közé és temetőkertbe kerülhetünk. Egyetlen egy bizonyos van égen és földön: Isten megsegítő kegyelme. Igyekezzünk megismerni az ő dolgait, melyeket közöl velünk kijelentésében. Élünk vele közösségben. Egyház; gyülekezet; bibliaolvasás; imádkozás.

Krisztus feltárta a kegyelem ajtaját s az ma is nyitva áll előttünk. Nem akarja betenni. Végtelen türelemmel, szeretettel vár bennünket. Lépjük át ennek az ajtónak küszöbét, hogy újesztendőnk új élet legyen számunkra.

Két ajtó áll előtted. Az ó-év becsukódó ajtaján a felírás: tudom a te dolgaidat! A kegyelem tárt ajtaján a felírás: ismerd meg az én dolgaimat! Hullj az esztendő sirboltjának ajtóküszöbére s csendes könnyezéssel sirasd meg életed letűnt darabját. Azután fürdesd meg lelkedet az örök kegyelem fényözönében és imádkozzál hívő szívvel. Esztendők jönnek, esztendők mulnak, ajtók csukódnak, ajtók feltáruulnak. Egy maradjon könyörgésünk: kegyelmed ajtaját ne csukd be előttünk, Atyánk, hanem tartsd azt tárva lelkünk számára.

Kapi Béla
püspök.

Örök ifjuság.

(Újévi beszéd.)

Luk. 2, 25—35.

Nincs még két egymást követő nap, amelyek ellentétesebbek volnának, mint szilveszter és újév napja. Ez az ellentétség megvan és kifejezésre jut már a nevükben is: Óév napja az egyik, újév napja a másik. Ellentétes az elhelyezkedésük is. Ez a két nap soha sincs együtt egy naptáron: szilveszter utolsó napja egy esztendőnek, újév pedig első napja egy másik esztendőnek. A hangulata is egészen más a kettőnek. Szilveszterkor mintha koporsó mellett állana az ember: hantzuhogás között búcsuzunk egy megrokkant öregtől, a meghalt esztendőtől, amelyet vén sirásóként eltemet az idő; újév napján pedig bölcső köré gyülekezünk, amelyben az új esztendő szendereg. Szilveszter a csendes alkonyodás, nyugovóra hajló nap, újév a hasadó vidám hajnal, felkelő királyi nap.

Újévnapi prédikálásom textusának azért választottam ezt a felolvasott történetet, mert úgy érzem, hogy annak szereplői között ugyanaz az ellentétség van meg. Két egészen külön világ találkozik ott a jeruzsálemi templomban: egyikből a mult ódon levegője csap meg, a másik hozza a jövődönék minden üdéségét és illatát. Egy reszkető térdű, öreg ember, meg egy alig hónapos csecsemő egymás mellett; minő ellentét! Az öreg ember már önmagában véve ellentét. Nézzetek csak meg egy öreg embert: amint szállnak feje felett az évek, ahogy a haja egyre-egyre fehérebbé válik, keze reszketőssé, járása lassúvá, úgy válik az öreg ember mind jobban ellentétévé a körülötte levő világnak is, meg önmaga hajdani énjének is. Körülötte rohan a világ, fejlődik, halad minden: az öreg ember csak marad; egyre jobban szakadoznak a szálak, amelyek őt idefűzik; ez a világ nem az ő világa többé, itt már ő senkit meg nem ért, őt se érti meg senki már: ezért lesz a tekintete olyan révedező-idegen és a beszéde ezért lesz egyre csendesebb.

Történetünk egyik szereplője Simeon is őszbeborult, öreg ember. Reszkető a keze, lassú a járása, szemé fénytelen és

2.
 amikor megszólal, egy letűnedező világ alkonyati harangszava szól a szavából. Milyen ellentéte lehetett ez az öreg Simeon a környezetének. Elnyűtt, szürke kaftánjában, amint elcsoszogott ő is naponként a templomba a tarka turbánok, biborköntösök között: nem tudom a jeruzsálemi uccagyerekek nem kiabáltak-e rá csufolódva. Ez az ember fél lábbal a sirban van már, egyetlen szál köti még ide: a templom. És most képzeljétek el Simeon ölében a kis Jézust, Kiaszott, száraz kezén egy rózsás arcú kisgyermeket. Micsoda ellentét! Mult és jövő, öregség és ifjuság, koporsó és bölcső találkozása ez.

S csodálatos, hogy ez a nagy ellentét csak arra való, hogy annál jobban kitessék a kised nagysága. Ennek a történetnek Simeon a cselekvő szereplője, de beszéde egy drága bizonyítétevés. Krisztusramutatás, úgyhogy az esemény középpontjában itt is Jézus áll.

Azt mondhatná valaki, hogy újév napján, a reményfakadásoknak, a születő év megbirkózására való felkészülődéseknek a napján furcsa dolog egy rokkant öreg embert állítani a gyülekezet elé. Ezen a napon inkább olyan valakit kellene kikeresni a Szentírás lapjairól, aki fiatal, mint az új esztendő, feszülő acél az izma, fenyőszál a termete, büszke tekintete, messzeségbe villan. Ha valaki ezt mondaná, annak azt felelném: azért állítom elétek ezt az öreg Simeont, hogy tanuljatok tőle örök ifjuságot. Mert Simeon csak évei száma szerint öreg, lelke szerint megmaradt fiatalnak.

1. Egyeljétek csak meg, ez a Simeon egy erőlelkű ember. Mennyi mindent láthatott, mennyi mindent megélhetett hosszú esztendei alatt ez az öreg ember. Ki tudja minő csalódásai, küzdelmei, kísértései lehettek; ki tudja, hogy az a mult, amely mögötte van, mennyi szép tervezgetésnek, ledermedt reménységvirágnak lehetett a temetője. Ez az ember látta a világot, ismeri gonoszságát; szemei előtt „szenvedtek kis bünösök és uralkodtak nagy gonosztevők”. Látta rongyokban járni az erényt, meggyalázva, letiporva az igazságot, látta biborban, felmagasztalva a bűnt, de ő maga ebben a gonosz, ezer kísértésű, csábító világban megmaradt istenfélőnek és igaznak. „Ez az ember istenfélő és igaz vala”, mondja róla szentleckénk. Ne felejtjük el azt, hogy az öreg Simeonról ezt az a Lukács evangélista állapítja meg, aki az összes evangélisták közül a legsötétebb színekkel rajzolta meg a bűnt és a legszigorubb mértéket alkalmazta az emberek megítélésénél. Ha valaki, hát Lukács igazán nem egykönnyen osztogatta az elismerő jelzőket. És ez a szigorú kritikus Lukács, amikor röviden jellemezni akarja az öreg Simeont, nem tud róla mást mondani, mint azt, hogy istenfélő és igaz volt. Körülötte irigység, gyűlölködés, önző érdekharc, bűn és kísértés; ő megmaradt istenfélőnek. Csak egy erőlelkű ember tudja ezt megtenni, az erőlelkűség pedig mindig lelki fiatalságot jelent. Az öreg Simeon erőlelkű tudott lenni, mert istenfélő volt és istenfélő tudott maradni, mert erős-

lelkü volt. Szíve vágyainak középpontja mindig a templom maradt, ezért tudott arca mindig az ég felé fordulva maradni)

Kedves Testvérem! Lehet-e számodra szebb programm ebben az új esztendőben, mint erős lélekkel megállani az életben. Az új esztendőben jönnek majd a régi kísértések, régi bűnök. Oh mi lenne, ha erős lélekkel meg tudnánk állni! Milyen szép lenne az életed és micsoda öröm lenne az égben is, ha a jövő szilveszterkor egy évi élted számadása után azt irhatná az Isten: igaz és Istenfélő vala. „Tiszta szívet teremts bennem, oh Isten, és az erős lelket újítsd meg bennem.“

2. Simeon várakozó ember is volt. Milyen csodálatos ez, testvéreim! Egy öreg ember, aki még mindig vár valamit! Azt hiszem minden öreg ember eljut odáig, hogy egyszer csak — legalább az élettől — semmit sem vár, az öreg Simeon még mindig vár: Még pedig határozott tárgya van az ő várakozásának, tehát reménységnek kell neveznünk. „Várta az Izrael vigasztalását.“ Várakozni, reménykedni csak a fiatal rugalmas lelkek tudnak: ezért mondtam, hogy az öreg Simeon lélekben fiatal maradt. Szeme egy más világba néz és virraszt az éjben. Simeon egy volt Izrael azon kevesei közül, akiknek a lelke meg tudott birkózni a sivár jelemnek, az általános közönynek, és a jövődőlatszólagos kilátástalanságának elkedvetlenítő hatásaival. Reménytelen sötét éjszakában is tudott virrasztani és szemé reménykedve vigyázta egy jobb világ kelő hajnalának a föltetszését.

K. P. A várás az élet nekifeszülése egy bizonyos célnak, a remény a lélek zöldje, tavaszi ígérete, drága virágzása. Indulj el az új esztendő útjain. Uyen váró, reménykedő, tavaszos lélekkel. Aki reménytelenül indul el, úgy hogy semmit sem vár, azt ez az év csak kifosztani fogja. Neked pedig az új évtől kapnod kell valamit, még akkor is, ha földi kincseidből kifosztana, kapnod hitet, lélektisztulást, szívgyazdagodást. Óriási hatalom a remény és a reménykedő ember: Olyan mint a fénylő tollu fönixmadár: százszor eléghet, százszor újraéled s kéklő magasságokba röppen.

Oh, ha mi az előttünk álló esztendőre úgy tudnánk nézni, hogy ebben várjuk a „vigasztalást“ mindenre, ami nekünk fáj. Ha mi úgy tudnánk dolgozni, imádkozni és remélni, mint akik ettől az évtől várjuk egyéni, egyházi, nemzeti életünk sok fájó sebére a „vigasztalást“! Eljönn-e akkor? Bizonyos, hogy közelebb jönne! Egyházamnak újév napján ha nagyon nagy jót akarnék kívánni, nem tehetném ezt jobban, minthogy sok templomos Simeont kívánnék neki, akik biznak az Isten erejében. És a hazámnak is sok ilyen Simeont, akik hittel tudnak virrasztani a mi felhős, fekete éjszakánkban és reménykedve várni a „vigasztalást“, a szebb jövőt. „Én pedig szüntelen reménylek és várom az Urat bizván az Ő ígéreteiben, várom az Urat jobban, mint az örök a reggelt.“

3. Simeon Istennel közösségben élő ember. Csak szentleckénk sorrendje kedvéért nem kezdtem ezzel, holott ez a legfontosabb. Itt van Simeon erős lelkének, reménykedő, ruganyos lelkének, örök ifjúságának a titka, hogy szüntelenül kapcsolatban, eleven közösségben élt az Istennel, „És a szentlélek vala őrajta” — és kijelentetett néki a szentlélek által... és a Lélek indításából a templomba méne... olvassuk szentleckénkben. Isten a Lélek által világosan kijelenti magát előtte, titkaiba beleavatja, lépéseit irányítja. Ezért tudott ő olyan nyűhetetlen türelemmel reménykedni. Az Isten megszentelő erői csak annak az embernek az életébe tudnak átáramlani, és érvényesülni, aki közösségben van Ővele, mint ahogy a villamos energia csak ahhoz a világító testhez tud eljutni, amely kapcsolatban van a centráléval. Az Isten kijelentése csak abban a szívben tud lakást venni, amelyik kitárul előtte.

Kedves Testvérem! Milyen jó lenne, ha te az Urnak 1937. esztendejében közösségbe lépnél az Istennel. Neked boldogságot hozna, Istennek is örömet jelentene. Oh a szíved hogy megtisztulna, hogy megtelne mély, gazdag tartalommal. Hogy lennél akkor élő evangélium, másoknak melegítő láng itt ebben a hideg világban, lobogó fény a sötétség botorkálóinak. Ez is újévi program, drágább, fontosabb minden másnál, alapja és fundamentuma minden másnak. „Mint a szarvas kívánczik a folyóvizekre, úgy kívánczik az én szívem hozzád oh Isten!”

4. Simeon a jövőbe látó ember. Amikor a reszkető kezébe veszi a kis csecsemőt, tudja, hogy egy egész világot tart a kezében. Tudja, hogy ez a kis gyermek lesz a népek szabadítója, a pogányok világossága, Izrael dicsősége. S látja előre sötétleni a szenvedés árnyékát is! A keresztet a koponyák hegyén, rajta halálos vergődésben az ember Fiát, a kereszt tövében fuldokló zokogásban az édesanyát, a sok dühös ellenmondást, amivel a világ a Krisztust fogadja.

K. T. Az tud a jövőbe látni, aki nem lelki pincelakó, aki megtanult magaslatokon járni. S ezt mindenki megtanulhatja. Nem a jóvendőmondók tudományáról van itt szó. Az lát igazán a jövőbe, aki ismeri az életet és számol annak komoly dolgaival. Ne azt kutasd hát, hogy az élet a maga aprólékos részleteiségében mit hoz reád ebben az esztendőben. Örülj, hogy ezt az Isten keze jótékonyan elrejtette a szemed elől. Készülj el a szenvedésre is és gondoskodj szárnyakról, amelyekkel felül-emelkedhetsz rajtuk. „Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk.”

Kedves Testvéreim! Az olyan élet, mint amilyen Simeoné volt, mindig megnyeri a jutalmát abban, hogy várakozása tárgyát, a Krisztust meglátja. Simeonból így lesz meghallgattott ember. Már a neve is azt jelenti, hogy meghallgattatás. Az erős-lelkű, várakozó, Istennel közösségben élő, jóvendőt vigyázó öreg Simeonból lesz célját elérő, megnyugodott ember. Látta Jézust. Megjelent a „vigasztalás”, a sötétséget oszlató királyi

nap, a virrasztó hajnalcsillag nyugodtan lehunyhatja már a szemét. Simeonnak könnyű már a bucsuzás.

K. T. Újév napján állva — tudom — szeretnék meglátni azt a homokórát, amelyen életed apró homokszemei peregnek alá. Nem teheted. A jövő néhez függönyei eltakarják azt a szemeid elől. Nem is ez a fontos, az a fontos, hogy ebben az esztendőben meglátod-e a Krisztust? Egy év múlva oh hányan nem lesznek itt azok közül, akik ma még itt vannak. Egy év múlva bizonyos, hogy sűrűbb lesz a temetőben a sírkeresztek erdeje. Jövő ilyenkorra talán-talán te is ottkűnn leszel már. Ez lehet nagyon szomorú gondolat, de a legszomorúbb az lenne, ha úgy halnál meg, hogy nem láttad meg a Krisztust.

Simeonról azt mondtam, hogy örök ifjú volt. Igen, nem halt meg addig, míg nem látta a Krisztust, de azután meg még kevésbé halt meg, mert aki őt látta, „ha meghal is él“. Adj hálát az Istennek, hogy még élsz. Azért van ez, hogy legyen időd meglátni a Krisztust. Isten azért éltetett eddig, mert azt akarja, hogy örökké élj azáltal, hogy meglátod a Krisztust. „Ments meg engem, Uram, az örök haláltól.“

K. T. Újév napja Jézus névünnepe. Ezen a napon zendült bele a világba először az a név, amelynek őt betűje azóta őt világrészt bejárta és zengeni fog ez a név, mígcsak minden térd meg nem hajol előtte. Régi keresztyén hadak ezzel a névvel indultak a csatába, Újév napján érezd meg, hogy ez a név ma is drága jelszó, erő, megtartás, üdvösség. Azért

Jézus nevében kezdem el,
 Ő segéljen kegyelmével.
 Ha Ő segít, mi sem nehéz,
 Ha Ő elhagy, erőm elvész.
 Azért legjobb a feltétel;
 Jézus nevében kezdem el. Ámen.

Szabó József
 győri püspöki másodlelkész.

Alkalmi beszédek.

Halotti beszéd.

(Középosztálybeli, jómódu családapa fölött.)

Péld. 10, 7.

Minden ember óhajtaná, sok ember még a végrendeletében is meghagyja, hogy sirja fölé emléket emeljenek. Ha az a legtündöklőbb gyémánt, melyet a saját porával fényesítenek, akkor az a legszebb siremlék, melyet az ember saját nemes multjának emlékköveiből hordanak össze. Ilyen siremléket akarok ennek az Urban elhunyt testvérünknek sirja fölé állítani. Hogy állandó legyen valamely siremlék, szilárd alapot tesznek alája. Annak az emlékoszlopnak, melyet ennek a testvérünknek sirjára állítok, én is szilárd alapot kívánok vetni a Szentírásnak ezzel a szavával: „Az igaznak emlékezete áldott!” A Szentírásnak erre a helyére, mint szilárd alapra, két kőből építem föl ennek a testvérünknek siremlékét. Az első követ a család, a másikat a közvélemény hozza. Az első kőre ez van fölírva: a gondos családfőnek, a másik kő ezt a fölírást viseli: a munkás férfiunak!

A családfő sirja fölé az első emlékkövet a hálás család szokta vinni. Méltán, mert ki érdemli meg a hála emlékkövét, ha nem az a gondos családfő, aki családjának szentelte az egész életét!? Ha azt kérdeznétek tőlem, hogy micsoda mélyebb a tenger fenekénél és micsoda végtelenebb az ég kárpitjánál, azt mondanám, hogy a gondos családfőnek az övéi iránt való szeretete és ha azt kérdeznétek tőlem, hogy van-e a hideg sirban meleg szeretet, melyet nem olt ki a halál hideg keze, azt felelném, hogy van: a szülői szívnek melege! Nézzétek a gondos családfőnek terveit: hitvesének és gyermekeinek boldogsága van azokba beleszőve; nézzétek homlokán a komoly redőket: a családjáért való aggodalom ül azokban; hallgassátok meg az imádságát: kedveseiért ostromolja az eget és figyeljétek meg késő éjszakának idején az álmatlan virrasztását: az apai gond űzi el szemeiről az álmat!

Ilyen gondos hitvesi és apai szív volt ez a kihült kebel! Nem magának, hanem nektek élt, lépéseit nem a maga boldogsága, hanem a tiétek vezette. Nap volt ő családotok egén a szerencse nappalán és holdként virrasztott szenvedések fölött a balsors éjjelén. Láttam örömtől ragyogni az orcáját, amikor rólatok szólott, de láttam csillogni szemében a könnyet, mikor viharverte szívetekről emlékezett. Igaz volt hozzátok a szeretete. Mint az őr a harcmezőn szunnyadó sereg fölött, úgy virrasztott a ti boldogságotok fölött. Kormányos volt, aki biztos

kézzel irányította családok hajóját és életgyökere volt annak a családfának, amelynek ti vagytok a levelei.

Az ör nem áll többé örállóhelyén, a kormányos kezéből kihullott a kormánykerék és családok fájának életgyökerét kettészelte a halál fejszéje. Csoda-e, ha az ör hiányát megérzi a kicsi sereg, ha a kormányos után sirva kiált kis hajótok népe és ha az életadó gyökerüktől megfosztott falevelek búsan bólingatnak?

Gyászoló özvegy, aki hosszan jártad vele az élet utját, — csak a virágod és a könnyed hulljon koporsójára, de a lelked emelkedjék föl róla a hit szárnyain oda, ahová ő költözött! A hajótörött, aki azt hiszi, hogy mindene alámerült a hullámsirba, megragadja a deszkaszálat és a szívére szorítva azt, megmenekül. Ha sok kincsed merült is alá a halál hullámsirjába, van két mentő deszkaszálad: a hited és a családod. Az egyik kezdeddel hitnek, a másikkal családodnak ezt a deszkaszálat karold magadhoz és megtalálad bennük a szabadulást: a jövőre biztató reményét! — Gyermeked, sok ember, alig szakad el a gyászfátyol, máris felejt. Ti ne felejtsetek el édesapátokat! Búcsuzó kézszorításában, utolsó, hideg csókjában és üvegesedő szemének bús fehérségében mind benne volt az ő vágyó sóhajtása: emlékezzetek reám! Képe a szemetekben, szíve a szívetekben és szeretete a szeretetekben maradjon meg mindörökké! Ha tavasszal majd virágot ültettek a sirjára, azzal együtt az emlékezet örökzöldjét is ültessétek reá!

A másik követ ennek a testvérünknek siremlékéhez a közvélemény hozza, ezzel a fölirással: a munkás férfinak! A mai kornak egyik szomorú jelensége a fényre és a föltünésre való törekvés. Ez is egyik oka annak, hogy az ősi vagyion sok helyen idegen kezekre megy át és hogy a gyermek búsan viszi ki abból a házból, amelyben az őse még úr volt, a koldusbotot. A nemzeti géniusz sirva nézi ezt a szomorú vagyioncserét, mert a vagyionos családok pusztulásában a nemzet pusztulását siratja. Mi menti meg a vagyiont a pusztulástól? A munkás szorgalom!

Az a testvérünk, aki itt pihen, sohasem szállott föl a hiú nagyravágyás Ikarus-szárnyain a föltünnivágyás magasságába, hanem e helyett a munkásságot tette életének elemévé. Tudta, hogy ha az élet homokóráján csak egyetlen homokszem is haszon nélkül hull alá, pótolni azt nem lehet; tudta, hogy a munkátlan élet által láng nélkül emésztődik föl és összeomlás nélkül dől össze a családi hajlék; tudta, hogy csak addig van hazánk, ameddig van vagyionunk; tudta azt is, hogy amint Atlas a vállain tartotta az eget, úgy a jómódu középosztály az az erő, amelyre a társadalom és az anyaszentegyház biztosan támaszkodhatik: azért azt az ősi vagyiont, melyet gondozására bízott az Isten, szorgalmas munkásságával mindenkor hűségesen megőrizni, sőt gyarapítani törekedett.

Azt mondtam, hogy a jómódu középosztályra biztosan támaszkodhatik az anyaszentegyház. Erre a testvérünkre még

azért is támaszkodhatott, mert ő egy hívőbb kornak volt a mostaniaknál vallásosabb gyermeke. — Gyermekei, azzal az ősi vagyonnal együtt, amelyet örököltök tőle, az ősi hitet is örököljétek! Ne felejtsetek el, hogy a hit szárny, mely a lelket az Istenhez emeli: hit nélkül csak a föld szennyos porához tapadt, silány emberek lennétek! Becsüljétek meg atyátok emlékét azzal, hogy megbecsülitek ezt a mi drága, töviskoronás anyaszent-egyházunkat!

Két kőből állítottam ennek a testvérünknek sírja fölé síremléket. Az első követ a család, a másikat a közvélemény hozza. Az első kőre ez van fölírva: a gondos családfőnek, a másik ezt a fölírást viseli: a munkás férfiúnak! — Most egymásra teszem ezt a két követ, összekötöm azokat fölolvastott gyémánttal: a ti szemeteknek és a közrészvétnék könnyével és ezt vésem erre a síremlékre arany betűkkel fő fölirat gyanánt: „Az igaznak emlékezete áldott!” — Az igaznak emlékezete legyen áldott közöttünk örökké! Ámen.

Zongor Béla
kőrmenti esperes-lelkész.

Halotti beszéd.

(R. K. ny. közs. jegyző, egyházközségi felügyelő felett.)

103. zs. 1—4.

A gyásznak hangulata, amelyik szomoru temetési énekünk zengedezése közben rátelepedett a szívünkre és az ige között, amelyet szent könyvünkből az imént felolvastam, mintha valami nagy áthidalhatatlan űr volna. A temetésre, melyen R. K. ny. közs. jegyzőnek, egyházunk felügyelőjének teszünk végtiszteiséget, közelről és távolról mindnyájan megilletődött szívvel sereglettünk egybe. A fájdalom égő könnye ül azoknak szemében, akik a megboldogulthoz a legközelebb állottak, azzal sirják el a veszteség felett érzett nagy-nagy keservüket. A bánat érzése tölti el a nagyszámu tisztelők szívét, akik ennek a földi értelemben immár lezáródott életnek gazdag áldásaiban részesülhettek.

Siralom és gyász, bánat és könny a koporsó körül, a felolvasott igében pedig mindennek semmi nyoma. Ott csupa Istendicséret szava szárnyal, a hálaadásnak himnusza és hallelujája zeng. Ott egy boldog lélek ujjong és örvendezik. Épen azért nem volna abban semmi különös, ha e halotti gyülekezetben bárki is csodálkozna azon, hogy erre a szomoru temetési alkalomra ezt a hálálkodó dicséretet választottam. És én mégis arra kérlek titeket, hogy ezen a temetésen próbálkozzunk belehelyezkedni nem a gyász, nem a siralom, hanem a hálálkodás és istendicséret hangulatába. Mondjátok meg ti magatok: melyik a bölcsebb dolog, az-e, hogy szomorkodni kezdünk az este

jöttén, hogy siratjuk az aláhanyatlott napot, avagy az, hogy hálát mondunk az Istennek, hogy áldott napját 12 órán keresztül fölöttünk ragyogtatta s kibeszélhetetlen áldások forrásává tette? Itéljétek meg, mi a bölcsebb, az-e, ha szomoru éneket sirunk, hogy elközelgett a tél, avagy ha emlékezünk arra, hogy virágos tavaszban, kalászt érlelő nyárban, gyümölcsökkel ékes csöndes őszben mennyi áldással gazdagított bennünket az Isten és azután háladalra nyilik a szánk és hallelujázni kezdünk?

R. K. temetésén siránkozni csupán, panaszkodni afelett, hogy elveszítettük őt, méltatlanság volna az isteni gondviselés iránt. Temetésén, úgy gondolom én, helyénvalóbb az Isten dicsérete és magasztalása. A hálaadás azért, hogy az Örökkévaló neki egykor életet adott, földi vándorlása utain kegyesen vezette, megáldotta őt a patriarchák korával, mely csak az igazán kiválasztottaknak jut osztályrészül s mindenek felett megáldotta a léleknek olyan gazdagságával, hogy abból juttatni tudott mindenkinek, akivel csak találkozott, minden testületnek, társadalmi vagy egyházi intézménynek, amelyik vele kapcsolatot keresett és talált.

Átfutom gondolatban azt a 9 évtizedet, amellyel az Isten megajándékozta őt; mint egy cselekményben gazdag életkép jelenetei megelevenednek előitem egy pillanatra pályájának kiemelkedő mozzanatai, azután ideesik tekintetem a koporsójára. Egy láthatatlan kéz mintha fölemelné koporsója födelét. Én látom kisimult, halovány arcát s azt mondom jellemzésekép: Ime az erős ember, aki világokat hordozott a vállán és hitet a lelke mélyén.

Gyászoló halotti gyülekezet! R. K.-t úgy ismertük mi mindnyájan mint az erős embert. Úgy járt közöttünk 89 esztendőnek terhével a vállán, mint az örökifju ember. Tartása egyenes, mint az Alföld fenyőfájáé, a sudár topolyé, tekintete derűs, a szava vidám, a figyelme mindenre kiterjedő. Úgy néztünk rá mi mind, mint az őserőnek, az elpusztíthatatlan egészségnek ércbeöntött szobrára. A régiek beszéltek valami olyat, hogy ezt a mi világunkat egy hatalmas óriás, Atlasz tartja a vállán. Az én szememben a megboldogult mindig úgy állott, mint egy hős, aki világokat hordoz a vállán. A család világát legelőbb. Azt a meghitt, kedves kört, ahol hitves oldala mellett gyermekek körében küzdő férfi számára a csöndes boldogság virágai nyilnak, de amelyért gondok, fáradások terhét is kell vállalnia. Megboldogultunk hordozta a család kis világát boldogan. Öröm volt neki övéi között lenni, gyönyörködni a hatalmas családfának újabb és újabb hajtásaiban.

De nem azért volt ő erős, hogy csak egy világot hordozzon, csak annak az egynek boldogulásáért küzködjön és fáradozzon. Hordozta 35 éven keresztül mint főjegyző annak a másik kis világnak gondját, terhét, amelyet ez a mi községünk alkot.

Minden község külön kis világ. Megvan a maga története és hagyományai, a maga külön gondja, sajátos gondolkodás-

módja, külön vágyai, törekvései, célkitűzései. Mint a sugarak a gyújtópontban, úgy futnak ezek össze egy kézben, egy szívben: a főjegyző kezében és szívében. Ha hivatása magaslatán áll, akkor népének igazi atyja. A léleknélküli paragrafust ő tölti meg étellel s építi meg ezzel azt az aranyhidat, mely összeköti a hatalmat a néppel, a vezetőket a vezetettekkel. Mint egy nagy család feje ismeri az övéit. Pártatlanul oszt igazságot, védelmezi a gyöngét, szeretetre hangolja a hatalmaskodónak sokszor önző, rideg szívét. A nép igazi vezetőjének szíve olyan mint a földtani intézetek érzékeny ingája: a község lakosainak legrejtettebb érzéseit is megérzi, kifejezést ad nekik, kielégülésüket keresi. Egy falu minden öröme, bánatja, vágya és reménysége az ő szívében viharzik át. A költő magáról mondja ugyan, de én inkább vonatkoztatnám a magyar falu igazi vezetőjére s adnám önvallomásként az ő ajkára:

„Amit én beszélek, azt mindenki tudja,
Amit én gondolok, az mindenki gondolja,
Ami bennetek vér, az én szívem vére,
A ti könnyeteket én sírom az égre.
Mikor ti szerettek, az én szívem dobban,
Mikor ti gyűlöltök, nekem fáj az jobban.
Ami az enyém volt, mind tinéktek adtam,
Azért van, hogy ilyen koldusan maradtam.“

(Szegedi István.)

R. K. harmincöt esztendei jegyzői működésének ez volt a mottója. Ezzel a lelkiürettel hordozta erős vállán közösségünket, ezt a mi kis világunkat.

És odatartotta vállát nagy készséggel minden teher alá, amelyik embert keresett, alkotó, dolgozó, a közért önzetlenül fáradó, minden szép és igaz ügyért lelkesedő egész embert. Itt van a tanubizonyyságot tevők egész sora: ikerközségünk minden társadalmi egyesülete s itt vagyunk mi, hívei az evangélikus anyaszentegyháznak, amelyet ő hűséggel és szeretettel szolgált, mint felügyelő. Így mutatkozott ő erős embernek, aki világokat hordozott a vállán. A lelke mélyén pedig hitet.

A fizika elemi törvénye, hogy ahol nagy munka végeztetik, ott nagy energiaforrásnak kell lennie. Egészen bizonyos, hogy ez a törvény a lélek világában is megáll. R. K. állandóan nagy munkát végezni, közben mégis örök ifjunak megmaradni azért volt képes, mert a lelkének nagy energiaforrása volt, a hit. Élete fájának láthatatlan gyökérszálaait ide bocsátotta le s innen merített új meg új erőt. Volt valami megható abban, amikor ez az erős ember reggelinként leült kedves hangszere, a harmónium mellé s azzal kezdte a napot, hogy eljátszott, eldudolgotott egy-egy reggeli szent éneket. Azért volt aztán egész nap derűs, jókedvű és fáradhatatlan, mintha az élete illusztrációja lenne a prófétai igének: „Akik az Urban biznak, azoknak ereje megújul, szárnyra kelnek mint a saskeselyűk, futnak és nem fáradnak el, járnak és nem lankadnak el.“ (Ezsaiás XL. 31.) Ezért volt áldás az élete sokak számára, bi-

zonyságaképen az Üdvözítő szavának: „Aki benne hisz, annak élővíz forrásai buzognak belsejéből.“ (János VII. 38.)

Azért ha fájó szívvel mondunk is neki utolsó istenhozádot, temetésén lelkünk alaphangulata mégsem a meddő gyász, a reménytelen siralom. Nem akarunk hálátlanok lenni az Örök-évaló iránt. Tudjuk, hogy önzetlen, munkás élete által milyen sokakat gazdagított: Családot tett boldoggá, községet, egyházat, társadalmat épített, velük és általuk a tépett magyar haza boldogabb jövőjét munkálta. Azért ajkunkon a siralom egyre halkabb lesz s egyre szárnyalóbb a dicséret és hálaadás, amellyel mondjuk mi mind, mint egy zengő kórus: „Áldjad én lelkem az Urat és egész bensőm az ő szent nevét. Áldjad én lelkem az Urat és el ne felejtkezzél semmi jótéteményéről.“ Ámen.

Magócs Károly
volt irsai lelkész.

Esketési beszéd.

(Vázlat.)

Lelkiismeretes, komoly gondolkozású jegyeseknek ez a *legnehezebb útja*, amit a családi otthonból ide a templomajtóig tesznek meg. Hiszen ilyenkor ott ragyog még az édesanyának könnyje leányának menyasszonyi koszoruján, — a vőlegény még érzi azt a meleg kézszorítást, mellyel szülői útra bocsátották. Mindkettőjüket azzal a tudattal, azzal az érzéssel, hogy leszakadtak a családi törzsről, hol gyermek- és ifjukoruk boldog és soha vissza nem térő idejét töltötték. Csuda-e, ha ilyenkor a boldogságnak remélt útja fájdalmas elválással, búcsúzással, könnyhullatással kezdődik?! Azért könnyezik talán a virág is, mikor leszakítják az ágáról?!...

De azután a *második utjuk*, a templomajtótól ide az oltárig milyen drága vigasztalásokkal teljes! Itt melléjük szegődnek a gyermek- és ifjukori édes emlékek, a tiszta szívnek vágyódása Istenhez, az Igének szent virányokon való vezetése, a konfirmációs ünnepi fogadalom, a bűnbánatban megtisztul lélek egysülése az Úr Jézus Krisztussal, itt az elmondott és meghallgatott imádság angyalai vezetnek kézen, szerető szívek, baráti érzések kísérik a boldog valóság, az esküvői oltár elé! Oh, ez az út a maga néhány pillanata alatt milyen özönét nyújtja a színes boldogságnak!...

K. t. ti is megtettétek ezt a két utat, a szülői háztól a templomajtóig könnyes szemekkel, a templomajtótól a sz. olárig bizakodó szeretettel. S ha mindig itt maradhatnátok szent egysülésben az Istennel, ez lenne a legszebb menyegző a világon! De titeátok még *egy harmadik út* is várakozik, vissza ettől az oltártól a ti új otthonotkig. És én, aki talán ki tudnám színezní eddigi két utatokat s behinteni a reménység szép virágaival,

most úgy érzem, meg kell halkítani a szavamat s helyettem megszólaltatni az Isten Igéjét... A 37. zs. 5. verse többet tud mondani erről az útról, mikor azt mondja:

Hagyjad az Urra a te utadat, bizzál ő benne és Ő teljesíti.

I. *Hagyjad az Urra a te utadat!* Jól tudom, k. t. hogy minden jegyespár legforróbb óhajtása az, hogyan tudná fellebbenteni a jövő titkos fátyolát, hogyan biztosíthatná valaki őket, vajjon boldogok lesznek-e? Ha az e világ szerint való életben keresnek feleletet, nem lesz az mindig megnyugtató. Hányan indultak el erre az útra s csalódás lett a vége! Mert vagy sokat vártak az élettől, vagy nem helyesen építették fel az ő reményeiknek várát s nem jártak az odavezető úton. Nektek k. t. itt az indulásnál mondja az Ige: hagyjad az Urra a te utadat! — Olyannak tervezd, olyannak járd azt, amilyennek az Isten akarja. Az Urra bizott út a szeretetnek útja, hűség, önfeláldozás sokszor göröngyös ösvénye, mely vállalja az örömet épügy, mint a keresztet, — nem épít légvárakat, hanem becsületes munka után vár szerény jutalmát, amit néhány szerető szív a házi tűzhely mellett nyújt neki. — Az Urra hagyott út az istenfélelem útja, mely imádsággal szenteli meg az élet apró örömeit s hordozza az élet nagy terheit s a mulatságok zajos tanyája helyett inkább jár az Úr házának csendes csarnokai felé, honnét mindig új életkedvet visz a családi körbe. Hagyjad az Urra...

II. *Bizzál Ő benne!* Mikor a fiatal házaspár elindul az új otthon felé vívő úton, sok biztató erősséget lát azon. A minden akadályt legyőző szeretet, mely szívüket elölti, a munkabíró készség, mely szembenéz az élet küzdelmeinek, a szülői gondviselés, melyre tovább is támaszkodhatnak, az anyagi javak, melyeknek birtokában könnyűnek tetszik az élet, — mind olyan erősségeknek látszanak, melyekre bátran bízhatják útjukat, sorukat! De ezeknek a biztató hangoknak mindig van egy-egy mellézköngéje, mely az eloszlott illúziók, elpusztult egészség, halálangyala aratása, földi javak mulandósága hangjaiból szó szomorú éneket. S az élet harmoniájába hányszor kiált bele az emberi rossz akarat, sőt a haragos égzengés is, mely elnémítja a gondtalan nevetést... Milyen jó ilyenkor a házastársaknak az erősségek erőssége: az Isten s az Ő változhatatlan atyai szeretete. — Bizzál Ő benne...

III. *Ő teljesíti.* Mert csak Ő tudja, látja, csak Ő teljesítheti azt a sok reményt, mit ilyenkor az ifjú házastársak szívükben hordanak. Milyen határozott, drága ígélet ez, milyen jó tudni, hogy bizonytalan utunk végén mi vár reánk! Isten teljesít minden reményt, melynek helyes az alapja, igaz az útja, Neki tetsző a célja! Teljesíti a tiéteket is k. t.! Induljatok el azért boldog bizalommal új otthonotok felé. Míg oly sokan tépelődnek: Csak az a vég, csak azt tudnám feledni, — nektek legyen jelszavatok: Hagyjad az Urra a te utadat. Amen.

Pálmai Lajos
nyug. tb. esperes-lelkész.

Karácsonyi úrvacsorai beszéd.

(Vázlat.)

Ézs. 1, 18.

Fekete karácsonyban, tudom, már nagyon sokszor volt részetek. Visszagondolok a nagy világegés gyászos éveire, mikor távoli harcmezőkön aratást tartott katonáink közt a fekete halál, itthon pedig szüntelenül hullottak a bánat könnyei. Gondolok arra is, ami ezek után következett: Mennyi reménykedés és csalódás, mennyi gond és aggodalom, mennyi küzdelem az az egyéni, családi és nemzeti létfenntartás érdekében. Nemcsak a hétköznapjainknak, még karácsonyainknak is gyászfátyolos volt emiatt az arcuk e megcsönkített, szenvedő hazában.

Volt közben vörös karácsonyunk is, mikor a szovjet hamis prófétái bujtogaltak közöttünk, előkészítve néhány hónapos rémuralmukat.

Sem az egyikben, sem a másikban nem volt gyönyörűségünk, Igazi szépsége, lelket vidító varázsa csak a fehér karácsonynak lehet.

A természet gyakran gondoskodik arról, hogy karácsonyunk fehér legyen, s csillogó hópalásttal takarja le a föld barna testét, fehér zuzmarát rak a fák galyaira, de ez a karácsonyt még nem teszi igazán fehérré, a szeretet és béke áldott ünnepévé. A fehér hótakaróval borított házfedelek alatt sok helyen lakozik gyötrő gond és vigasztalan bánat, szeretetlenség és békétlenség. S ezen a bajon nem segít az anyagi helyzet jobbra fordulása, még Nagymagyarország visszaszerzése sem.

Boldog, fehér karácsonyt csak azok ünnepelnek, akik a bűn országából a bűnbánat kapuján belépnek Isten országába és Krisztus vére által megtisztulnak bűneiktől. A fehér magyar karácsonyhoz a nemzeti bűnbánat útján jutunk el, ennek a feltétele pedig az egyéni bűnbánat, a te bűnbánatod ker. Testvérem! Minél több lélek tér meg bűnbánóan Istenhez, e sokat szenvedett nép fiai és leányai közül, annál fehérebb lesz a magyar karácsony.

A föld hiába akarná, hogy fehér karácsonya legyen, ha esillogó, fehér hópihéit nem hullatná reá az ég. Hiába akarna büntől tisztává lenni a szívünk, ha Krisztus nem jött volna le a földre, hogy bűneitől megtisztítsa. Oh milyen engedelmesen fogadja el a föld az ég ajándékát, s mily csendesen és békén pihen a fehér hótakaró alatt. Fogadd el Te is hálás és engedelmes szívvel, amit néked az isteni kegyelem karácsonyi ajándékkul ád, pihenj meg boldogan a betlehemi jászol és a golgotai kereszt mellett s engedd, hogy Isten reáborítsa a te bűnös lelkedre is Krisztus bünt eltörlő érdemének fehér palástját.

Ha ez megtörtént, szívedet nem fogja szomorúság eltölteni akkor sem, ha a természet hangulatos fehér karácsonya, vagy a karácsonyi öröm más külső kelléke elmarad, mert örömöd

mélyebb forrásokból táplálkozik. Istennel megbékélt lelked még a szegénység kopott öltözetében és a bánat fekete ruhájában is fehér karácsonyt ünnepel. Amen.

Belák Sándor
tokaji lelkész.

Illusztrációk.

Luk. 21, 25—26. Luther szerzetes korában egy alkalommal Krisztus feszülete elől, mit egy processio élén vittek, menekülni akart. De Staupitz János, az ágostoni rend főnöke, Luther lelki atyja és tanácsadója így szól hozzá: Az Úr Jézus Krisztus nem megijeszteni, hanem megvigasztalni akar tégedet!

Krisztus Urunk sokszor úgy közeleg felénk, hogy első pillanatra szinte menekülni szeretnénk előle. Ma egy hete, amikor itt megünnepeztük ádvánt első vasárnapját és ismét elhangzott a régi kedves ádventi üzenet: Ime, a te királyod jön alázatosan, akkor mi is odasiettünk lélekben Jeruzsálem utcájába, szívvel-lélekkel köszöntöttük: Áldott legyen, aki jött az Urnak nevében! De, ha tovább olvasunk szent könyvünkben és elolvassuk, mint tisztítja meg ostorral a templomot, mint átkozza meg a terméketlen fügefát az uton, mint feddi a farizeusokat és írástudókat, mint szól Jeruzsálem pusztulásáról és a világ végéről, akkor mi is menekülni szeretnénk Krisztus elől és így szólni a hegyekhez: borítsatok be minket és a halomokhoz; omoljatok mi reánk! (Hós, 10, 8). De hát Krisztus Urunk nem megijeszteni akar, hanem megvigasztalni minket. Azért ne ijedjünk meg a mai vasárnapra rendelt evangéliumi szent Igétől sem, ez is vigasztalni akar! . . .

*

Legenda az eperről. Egy ember, így szól a legenda, egy fenevad elől menekülve mély szakadékba esett. Esés közben sikerült belekapaszkodni a szakadék szélén nőtt bokorba. Feje felett egy fenevadat, lába alatt egy sárkányt pillant meg. A halál-veszedelem közben észreveszi, hogy a bokor gyökerét egy fehér és fekete egér rágja, úgyhogy előbb-utóbb a mélységbe kell zuhannia. Kétségbeesetten néz maga köré és ime, ekkor egy pár epret lát a bokor tövében. Megfeledeznek minden veszedelemről. Egyik kezével fogva tartja a bokrot, másik kezével pedig ivigan szedegetni kezdi az epret. Ez az örök emberi könnyelműség rajza. Halál és kárhozat leselkedik rá. Nappala és éjszakája pedig, mint két egér rágja élete gyökerét. Ő pedig a világi öröm és mulandó gyönyörűség gyümölcsseit élvezte önfeledten. Krisztus szava szól hozzánk: meg-

oltalmaztatok magatokat, hogy valamikor meg ne nehezedjék a ti szívetek, dobzódások, részszégek és e világi szorgalmatosságoknak miatta és hirtelen rátok ne jöjjön az a nap!

*

I. Kor. 4, 1—5. Amikor a hirneves dán szobrász, Thorvaldsen először találkozott az ugyancsak hirneves német lelkésszel, Krummacherrel, azt hosszú lobogó haja és előkelő megjelenése miatt művésznek nézte és ezzel a szóval köszöntötte: Ugyebár te művész vagy? Mikor K. szerényen így felelt: nem, én teológus, lelkész vagyok! A szobrász szinte lekicsinylőleg így szólt: hogy lehetsz te teológus, lelkész?

Ha olyan férfiú, mint Thorvaldsen, az áldástosztó Krisztus szobrának megteremtője, olyan kevésre becsülte a teológust, lelkészt, akkor ne csodálkozzunk azon, hogy közülünk is sokan lebecsülik a lelkészt. De amint sokan lebecsülik, úgy vannak olyanok is, akik egyes lelkészeket, különösen akik megnyerték tetszésüket, túlbecsülik, Úgy az egyik, mint a másik hiba. Hogy ne essünk mi is hasonló hibába, szívleljük meg az I. Kor. 4, 1—5. epistolai ígéket.

*

Livingstone Dávidról mondják, hogy mikor a londoni missziói társulatnál jelentkezett, a tanárok zavarba jöttek. Külseje keveset ígért, szónoki képességeket se árult el. Kérését is alig tudta előadni. De mikor elébe tették Afrikának sötét színezésű térképét, amelyen akkor még alig volt keresztyén ember lakta fehér pont és mikor meglátták arcának fellángolását és azt az izzó lelkesedést, amellyel lefestette jövő tervét, nem haboztak többé, hanem elküldték a legsötétebb Afrikába. A keresztyén misszió egyik legáldottabb munkása lett.

Krisztus Urunk szolgálatában, Isten titkainak sáfáraiban mindenekelőtt hűséget keres. Miért kerestek ti mást? Miért kerestek ti fényes tehetségeket és külsőségeket ott, ahol az Úr csak hűséget keres? Miért vártok ti szavakat ott, hol Ő csak nemes tetteket vár? Vagy azt hiszitek, hogy a tett kisebb, mint a szó és a hűség kevesebb mint a tehetség? A lelkésztől nem azt várja az Úr, hogy sippal-dobbal dolgozzék, hanem inkább, hogy csendesen munkálja Isten országát . . .

*

Egy karaj kenyér és néhány barátságos szó. Ázsia egyik messzefekvő zordon hegyvidékén él egy néptörzs, mely teljesen elszigetelődött a keresztyénségtől és az odavetődött miszisionáriusok számára bizony köves, terméketlen talajnak bizonyult. Egyszer az egyik bennszülött meglátta a hittérítőt, amint az kenyeret evett. A miszisionárius megérti a bennszülött mohó éhes tekintetét s megosztotta vele kenyerét. A bennszülött nem sokára hatod magával tért vissza. Mindannyian látni akarták a barátságos fehér embert és meg akarták izlelni az ő kenyerét. A vége az lett, hogy megnyerte bizalmukat, befogadták az Igét

s Krisztus hiveivé lettek. Most már azon a vidéken virágzó missziói telep van, amelynek kezdete egy karaj kenyér, néhány barátságos szó és tekintet volt. Kis örömmel lelkeket nyerhetünk meg, ha oly lélekkel szerezzük azt, amelyben az Isten országa, igazság, békesség és öröm lakozik.

*

Egyik iskolában a tanító a küzdő és diadalmaskodó egyházzól beszélt és azt magyarázta a gyermekeknek, hogy hol van az egyik és hol a másik. Ekkor felállt egy kis fiú és kérdezte: hol van a szeretet egyháza? A tanító nem számított erre a kérdésre és zavarba jött. Ha tőlünk kérdeznék most, hogy hol van a szeretet egyháza, ne jöjjünk zavarba. A szeretet egyháza ott van, ahol az igazi isteni, krisztusi és samaritánusi szeretetnek nevében könyörülnek a szegényen, betegen, özvegyen és árván.

*

Tit. 2, 11—14. Évekkel ezelőtt egy kis fiúval találkoztam kint a sétatéren. Szóba elegyedtem vele. Amikor megkérdeztem, hogy hány éves, a fiú csillogó szemekkel felelt: hat karácsonyt értem meg!

Ez a fiú, aki az életéveit a neki osztályrészül jutott karácsony után számította, fején találta a szeget, mert karácsony minden életnek, minden életörömmel, boldogságnak és üdvösségnek a gyökere. Karácsony nélkül nem volna nagypéntek; megváltás; nem volna husvét, feltámadás; nem volna áldozó csütörtök, mennybemenetel; és nem volna pünkösöd, a Szentlélek kitöltésének ünnepe. Karácsony minden ünnepi örömmel kútforrása, azért mikor valaminek különösen örülünk, azt szoktuk mondani, úgy örülünk neki, mint gyermek a karácsonynak.

Tudsz-e még ilyen gyermeki örömmel örülni a karácsonynak? Szemed, arcod tud-e még versenyt ragyogni a ragyogó szép karácsonyfával, tudsz-e úgy örülni 30—60 éves korodban, mint ahogy örültél 6 vagy 3 éves korodban? Nem vesztette a karácsony varázsából most, amikor édesatyád, édesanyád, testvéred, hitvestársad már rég a sirban pihennek, amikor a gyermekeid már mind szétoszlottak és te egyedül maradtál. (Jn. 1, 32.) Amikor tán te is csupa idegen és ellenség között lakozol és a zsoltár íróval együtt így szólsz: „Jaj nekem, hogy számkivetett vagyok a Mések nemzetsége között és lakom a Kedár sátrai között.” (Zsolt. 120.) . . .

*

Luk. 2, 1—14. Egy anyának csak egy, szerencsétlen, gyengeelméjű gyermeke volt. Az édesanya ezt a keresztfjét türelemmel és megadással hordozta. Gyermeke kedvéért mindenről lemondott, ápolta, gondozta. A szerencsétlen gyermek felserdült, de egy szóval, vagy tekintettel sem hálaolta meg édesanyja önfeláldozó szeretetét. Ekkor sírva fakadt az édesanya és felsóhajtott: Oh, az én gyermekem, kinek szívem minden dobbanása szól, még csak nem is ismer engem!

A hálátlanságban nem ismerjük-e fel saját hálátlanságunkat s a kesergő szóban Isten panaszát? Egyszülött Fiát adta érettünk és mi még csak egy szóval, tettel vagy tekitettel sem háláljuk meg nagy szeretetét? Nem jogosult-e az ő panasz: Fiakat nevelék és azokat nagy méltóságra emelém, ők pedig én tőlem elszakadának. Nem jogosult-e az a kívánsága, hogy legalább most Krisztus Urunknak áldott születésén örüljünk az ő nagy szeretetének . . .

*

Szilveszter. Zsoltár 103. Szülőközségem kellő közepén egy nagy várkastély fekszik. Gyermekkoromban nap-nap után ott jástottunk a várkastély tövében és áhitattal néztük a hatalmas várat és szemléltük annak sok-sok ablakát. 365 ablaka volt. Mily jó sora van — így gondoltuk — a vár urának, minden nap egy-egy más ablakon át nézheti a világot. Ma persze tudom, hogy a vár ura nem élt ezzel a lehetőséggel, de most tudom azt is, hogy mi mindnyájan, szegények és gazdagok, nagyok és kicsinyek mind minden esztendőben minden egy más várkastélyba lépünk és minden napon úgyszólván egy új ablakon át nézzük a világot. A várkastélyt, amelynek a felirata 1930, végig jártuk. Néhány óráig állunk még a 365-ik ablaknál és azután utunk egy más kastélyba és más ablakhoz vezet. Használjuk ki ezt a néhány órát és nézzünk fel a 365-ik ablaknál Ahhoz, aki nekünk ezt a várkastélyt adta és megengette, hogy 365 ablakon át nézzük a szép világot.

*

Richter Lajos német festőművész, akinek szép, hangulatos családi képei ismereteseek, fiatal korában Olaszországba is elkerült. Amikor onnan visszatért hazájába, útközben egyszer egy cölöpökön épült rozoga pajtában hált meg. A pajta alatt egy sebes folyású hegyi patak sietett tova, a lyukas tetőzetten át pedig az ég fényes csillagait lehetett látni. Amint a fiatal művész így egy ideig hallgatta az alatta elfolyó víznek csobogását és azután meglátta a felette biztatóan ragyogó csillagokat, így szólt magában: ilyen a mi életünk is, amíg tova siet alattunk az idő folyama, felettünk ott ragyognak a mi örök hazánknak csillagai.

Ez az érzés vesz rajtunk erőt szilveszter napján. Az idők folyama feltartóztathatatlanul tovasiet, szinte rohan, de azért nem félünk és nem búsulunk, mert a tovasiető idők árján közelebb jutunk örök hajlékainkhoz. Hála legyen Istennek, hogy mi nemcsak azt érezzük, hogy jövevények és zsellérek vagyunk, hanem azt is, hogy egykor mennyei polgárok leszünk. Az esztendő határánál nemcsak a mulandóság, hanem az örökkévalóság gondolata is foglalkoztat bennünket.

*

Ujév. Gal. 3, 23—29. Heliogabalus római császár palotájának mennyezetéről rózsa eső hullt alá, úgyhogy a császár

és udvara majdnem elmerült a sok rózsában. Ujévnapiján palotákba és kunyhókba jókívánságok rózsasöjje hull. Még az utra és utfélre is kerül belőle, még ott is folyvást hallatszik: Boldog újévet kívánok! Boldog újév kívánás szólal meg a templomban is, nem szokásból, hanem szívből, nem beszédes ajakkal, hanem imádságos lélekkel, nemcsak boldogoknak, gazdagoknak és örvendezőknek, hanem a búbamerült szíveknek, a fájdalom alatt nyögőknek és a sirhantok felett siróknak. Ennek az újévi kívánságnak boldogító tartalma: Isten örök Igéje.

Ziermann Lajos
soproni lelkész.

Feljegyzések.

Az 5000 iskolai objektum statisztikája. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium külön nyomtatott füzetben ad tájékoztatót elemi népiskoláink 1925-től 1930-ig történt fejlesztéséről. A tájékoztatóhoz Petri Pál államtitkár írt tanulmányt, mely báró Eötvös József kulturpolitikájának folytatásaként jellemzi a mostani iskolafejlesztést. Elsősorban az iskolátlan községeket látták el elemi népiskolával és a tanyákon gondoskodtak az iskolai oktatás biztosításáról. Azután a zsufoltságot szüntették meg s csak harmadsorban foglalkoztak épületek átépítésével. 1930 okt. 5-ig 5000 objektum készült el és pedig 3975 tanterem és 1525 tanítói lakás. Az elvégzett munka a népiskolai kulturprogramnak csak első részét jelenti. A minisztérium az államsegélyből építendő objektumok számát körülbelül 8000-ban látja. Ha pedig minden szükségletet ki akarnak elégíteni, úgy összesen 9441 objektumra lesz szükség, azaz még 4441 új tantermet és tanítói lakást kell felépíteni. A segélyezés mértéke az évek folyamán változott. Eleinte az összköltségek 20–50%-át adta az állam, az utóbbi időben már a készpénz-kiadás legnagyobb részét az államnak kellett viselnie. Az eddigi 5000 objektum létesítésének költségeiből körülbelül 25%-ot viseltek a helyi iskolafenntartók és 75%-ot az állam. A Tájékoztató vármegyénként közli a megépített tantermek és tanítói lakások statisztikai számadatait. Érdekesnek találtuk ezen állami iskolafejlesztésnek felekezeti szempontból való megvilágítását is. Közöljük az adatokat; az első szám mindig a tantermek számát, a második pedig a tanítói lakások számát jelzi. Római katolikus 1325 + 579. Református 468 + 212. Evangélikus 78 + 46. Állami 1097 + 399. Községi 402 + 234. Görög kath. 69 + 42. Izraelita 16 + 1. Gazdasági, érdekeltségi vagy egyesületi 18 + 10. Egyesült protestáns 2 + 2.

Az evangélikus obiektrumok vármegyénként a következőképen oszlanak meg: Baranyamegye 2 + —. Békésvármegye 12 + 2. Csanád-arad — + 1. Szeged 2 + 1. Győr-Moson-Pozsony vm. 2 + 2. Nógrád-Hont vm. 7 + 5. Pest-Pilis vm. 13 + 5. Somogy vm. 2 + 3. Sopron vm. 4 + 3. Szabolcs vm. 2 + 2. Tolna vm. 2 + 2. Vas vm. 22 + 14. Veszprém vm. 7 + 5. Zala vm. 1 + 1. A statisztika egyházunkra kedvezőtlen. Teljes képet azonban csak akkor nyernénk, ha az építési segélyt nem kapott gyülekezetek statisztikáját is ismernénk.

A törpeiskolás gyülekezetek sorsa. Egyházi, de felfogásunk szerint egyetemes nemzeti szempontból is súlyos veszteséget jelent az ugynevezett törpeiskolák államsegélyének megszüntetése. Érvényben levő törvény alapján, személyváltás esetén a kultuszminisztérium megvonja azon népiskolák tanítói államsegélyét, melyekben a tanulók száma 30-nál kevesebb. — Ily módon egyházi vezető nélkül maradnak lélekszámban kicsi, erőtlen s az anyagyülekezettől rendesen távoleső gyülekezeteink. Ezeket a gyülekezeteket olyképpen lehet megmenteni, hogy a gyülekezet a törpeiskola élére nyugdíjas tanítót állít. Nyugdíjas evangélikus tanítói közül bizonyára akad olyan egyházszerető és munkaképes ember, ki a tanítói lakásért, a tanítói helyi javadalomért elvállalja a tanulók rendszeres tanítását s a gyülekezet szolgálatát. A nyilvános jogú elemi iskola „előkészítő tanfolyammá” alakul át. Az 1921. évi XXX. t. c. 6. §-a és a 130.700/922. számú VKM rendelet 26. és 27. §-ai alapján kérelmezendő a vallás és közoktatásügyi miniszternél az elemi iskola előkészítő tanfolyamként való elismertetése. A tanulók azután valamelyik nyilvános elemi iskolában tesznek magánvizsgálatot. Az előkészítő tanfolyam felügyeletéről a tanfelügyelő gondoskodik. A minisztérium rendesen egy évre adja meg az engedélyt.

A polgári házasság elleni harc. Lengyelországban a polgári házasság megszüntetésére törekszenek. Egyesek szeretnék a polgári házasságot fakultatívvá tenni, úgy hogy az egyházi házasságkötés magában véve is érvényes lenne.

Az amerikai protestáns misszió adatai. Az olasz jezsuiták orgánuma a „La Civiltà Cattolica” foglalja az északamerikai protestáns misszió veszedelmes terjedésével. Három évvel ezelőtt 3259 külföldi és 6008 benszülött misszionárius működött, volt 3590 megszervezett gyülekezet, 3772 nagyobb és kisebb protestáns templom és 789.978 protestáns hívő. Buzgósággal működnek a bibliaárusok és iratterjesztők. Még kisebb városokban is protestáns filmeket mutatnak be. Első feladatuknak tartják iskolák építését. A protestáns misszióknak Délamerikában 1568 népiskolája, 4728 vasárnapi iskolája, 99 középiskolája, 22 ipariskolája és 17 tanítóképzője van. Most már egyetlen építésére gondolnak. Évente körülbelül 15.000 bibliát adnak el s egyetlen egy egyesület néhány év alatt 15. millió vallásos iratot terjesztett el. Van 272 orvosuk és betegápolójuk, 18 kórházuk és 34 szegény-gyógyszertárjuk.

Adat a poroszországi kulturharchoz. Poroszország protestáns köreiben nagy ellenérzést váltott ki a kormány azon terve, hogy az eddigi 15 tanítóképző-intézet mellé még két intézetet akar felállítani. Egy közös intézetet az evangélikus, zsidó és felekezetenlküli (vallástalan) iskolák számára és egy külön intézetet a katolikus iskolák számára. A római katolikusok a lakosság egytized részét alkotják, épen azért az evangélikus egyházi érdek elejtését s más érdekekkel való kombinálását súlyos egyházi sérelemnek érzik.

A C. E. (Célegyenest Előre) Világszövetség gyűlésezése. A C. E. augusztusban Berlin városában tartotta nyolcadik világszövetségi gyűlését, melyen 30 állam képviselői vettek részt. Az Erős várunk eléneklése után Schürmann lelkész mondott üdvözlő-beszédet, majd D. Karoff generalsuperintendus a német egyház, D. Stange a keresztyén ifjusági szövetség üdvözlését tolmácsolta. A kisebb csoportokba beosztott résztvevők ezzel az összefoglaló témával foglalkoztak: Krisztus izenete korunk ifjúságához. A szövetségi gyűlésen körülbelül 15.000 ember vett részt, mely azzal az ünnepélyes szóval zárta le tanácskozását, hogy az ifjúság hűséggel követi Jézust. A legközelebbi világszövetségi gyűlést Északamerikában tartják.

Felekezeti adatok a német diákegyesületekről. A „Der Ring“ 1930. évi májusi száma közli: a német birodalomban van 64.12% protestáns; 32.26% katolikus és 0.90% zsidó. A német diákegyesületek összetétele a következő: az egyetemi egyesületeknél 64.71% protestáns; 28.26% katolikus; 4.36% zsidó. A technikai főiskolán: 70.44% protestáns; 22.07% kath. és 2.57% zsidó.

Könyvismertetés.

Czeglédy Sándor, Hamar István és D. dr. Kállay Kálmán: Sylveszter bibliai lexikoma XI. füzet, 785—864 oldal.

A Sylveszter bibliai lexikona eme füzete „Növény-Rendelés“ szavak határai közé tartozó bibliai kifejezéseket és fogalmakat ismerteti. A tudós szerzők ez alkalommal is lelkiismeretes munkát végeztek. Többek közt tárgyalásra kerül az ördög, örökélet, özönviz stb. fogalma. Részletes tanulmány szól Pál apostolról, még részletesebben a próféták hivatását és jelentőségét állítja szemünk elé. Ez a füzet újabb bizonyossága a szerkesztők rátermettségének s újabb reménysége annak, hogy a Bibliai Lexikonban rendkívül értékes és nélkülözhetetlen tudományos és gyakorlati segéd munkát adnak lelkészeink és bibliaolvasó egyháztagjaink kezébe.

Esketési beszédek. 30 lelkipásztor közreműködésével szerkesztette és kiadta Incze Gábor pápai ref. teol. h. tanár. Nyomatott a Bethánia könyvnyomdájában, 64 oldal, kötve 3 P.

Incze Gábor a tudományos és gyakorlati theologiai irodalom fáradhatatlan munkása, ki nagy gyakorlati érzéssel, tudományos biztonsággal és vállalkozó készséggel szolgálja egyházi irodalmunkat. Ez alkalommal 30 lelkipásztor tollából esketési beszéd-gyűjteményt adott ki.

Maga a vállalkozás is érdemszámba megy. Elhanyagolt munka parlagföldjét munkálja, melyen gyakran szertartást végző napszámosnak látjuk az igehirdetőt, ki évtizedeken át néhány beszédének szegényes variálásából éldegél. Néha hiányzik a hivatás komoly felelősségérzete, még többször az igehirdető feladatában való elmélyedés s az építés szent alkalmának felismerése és felhasználása. Különben is közel jár az igehirdetőhöz annak veszélye, hogy az alkalom önmagát megvesztegetően kínálkozó poézise háttérbe szorítja az igét s az alkalmi igehirdetésben több lesz az alkalmosszerűség, mint az ige.

A gyűjteményben 30 szerző munkáját találjuk. Irodalmi csengéstű, hűséges pásztori munkával próbajegyzett nevek mellett találunk ismeretlenebb neveket is. A névsor a következő: Baksay Sándor, Bakó László, Berecky Albert, Böszörményi Jenő, dr. Enyedy Andor, dr. Erdős Károly, Felméry Albert, Galambos Zoltán, Gáty Ferenc, Gyülvézi István, Kádár Gyula, Kósa Béla, B. Major János, Molnár Lajos, Nagy Sándor Béla, Soós Ferenc, dr. Szabó Aladár, Szabó Balázs, Szabó Bálint, Szabó Béla, Szabó Imre, Szőke Imre, dr. Tóth Endre, Tóth József, dr. Vass Vince, Vásárhelyi János, Dálnoki Veress Jenő, dr. Victor János, Zsemlye Lajos, W. Keintzel.

A beszédek különböző értékűek. A szerzők által képviselt igehirdetési irány is különböző. Némelyik beszédben nélkülözzük a házasság isteni intézményére vonatkozó ama határozott kijelentéseket, melyeket semmikor, a mai időben pedig legkevésbé szabad mellőznünk. Meglepő az ige kiválasztásának és alkalmazásának gazdagsága, a gondolatbőség és formaszépség. Mindegyik beszéd nyújt valamiféle értéket, gazdagságot, eszméltet, épít. Az igehirdető lelkész is bőven tanulhat belőlük.

A kötött könyv kiállítása tetszetős. Az esztetikai izlés rovására esik, hogy technikai okból különböző betűtipust alkalmaztak.

Jellemzésül közlünk Baksay Sándor esketési beszédéből egy részt annak bizonyosságául is, hogy az esketési beszédek megszokott hangulat és szövirág poézise helyett mennyi építő-hatással alkalmazható a biblia poézise.

A hitves hivatását Ezsaiás próféta Szeráf-látomásában szemlélteti a nagy költő-püspök.

„Láttam az Örökkévalót ülni magas és felemeltetett székben és az ő ragyogása betöltte az eget. Szeráf-angyalok állanak vala pedig a szék körül. Mindegyik Szeráfnak hat-hat szárnya vala; kettővel orcáját borítja vala be, kettejével lábát takarja vala be, — kettejével pedig reptül vala — és egyik a másikat indítván ezt mondja: Szent, szent, szent az Örökkévaló!“

Minő ragyogó kép ez! De mennyire elhomályosítanám én e jelenet mennyei derűjét, mennyire megalacsonyítanám hivatalomat, ha én e jelenetből csak egy hervadákony virágot akarnék tűzni e komoly órában a te menyasszonyi koszorúdba! Jobbat teszek ennél, csak egyetlen részletét érintem s alkalmazom a mennyei látásnak.

Hat szárnya legyen az asszonynak, mint a Szeráfnak. De csak kettővel repüljön, mint a Szeráf; és a kettővel is nem messzire, nem magasan, csak mint a Szeráf; a maga otthona körül.

Másik két szárnyával lábait fedezi a Szeráf. Ez a két szárny az alkonyi szelidség képe, azé az engedelmességé, mellyel férjének, — azé a gyengédségé, mellyel háza népének tartozik. Ez a két szárny azt jelenti, hogy az asszonynak nincs, ne is legyen fegyvere sem védelemre, sem támadásra, mert neki szelidségében van az ő hatalma.

A harmadik két szárnyukkal orcájukat fedezik be a Szeráfok. Ez a két szárny azt a hódolatot ábrázolja, mellyel az Örökkévaló trónusa körül udvarolnak. Ezt a vallásos érzést, mely a nőt bizó hittel, alázatos szívvel Istenéhez emeli. Közvetlenül az ő színe elé, mert milyen messze volna, milyen idegen tőlünk az az Isten, ha mi ő vele tolmácsok, szolgák, szentek által beszélhetnénk, — s milyen szerencsétlen, kivált a nő, ha szíve nem tudná az utat az ő Istenéhez. Az a két szárny még egyébre is való, azzal eltakarod szemeidet, mikor sírnak, mert fognak sírni is; — és az a két szárny, azzal befedezed orcádat, mikor boldogságban ragyog homlokod, hogy azt se lássa, azt se tudja senki, csak te és a tied. Mert szomorú élet az, ahol a nő akár örömeinek, akár fájdalmainak tanukat keres. — És végre az a két szárny, — jöhetnek nagy megpróbáltatások, takard el akkor szemeidet, hogy ne lásd, ami csüggeszt és rettent; a két szeráfi szárny, melynek suhogása azt mondja: Ne félj, csak bizz!

Ifjú menyasszony! Ne feledd, hogy hat szárnya legyen az asszonynak, mint a Szeráfnak, de csak kettővel repüljön, kettő szelidségének, kettő vallásos lelkének legyen kiábrázolója.

Most még egyszer mutatok az útra, mely előttetek nyílik. Mi, akik itt vagyunk, két szóban foglaljuk össze azt, amit a mi minden szeretetünk mondat tinétek: Legyetek boldogok! Isten legyen veletek; az az Isten, akinek nevében én a ti szövetségteket megszentelem és meg is áldom.

Az értékes és gyakorlati szempontból is becses könyvre felhívjuk olvasóink figyelmét.

Folyóiratok ismertetése.

1. *Monatschrift für Gottesdienst und kirchliche Kunst.* Megjelenik havonta Göttingában Vandenhoeck & Ruprecht kiadásában. Előfizetési ára évenként 10.80 márka.

A folyóiratot Spitta és Smend volt strassburgi tanárok alapították, jelenleg több főmunkatárs segítségével Götz Richard szerkeszti. Célja az evangélikus istentiszteleti életnek helyes irányítása. Ennek érdekében részben nagyobb cikkekben világítja meg az istentiszteleti élet aktuális kérdéseit, mint pl. Ludwig cikke „Anbetung in der Predigt“ címen, vagy történeti jellegű vizsgálódásokat nyújt, mint Caspari („Aus der Vorgeschichte des kirchlichen Altars“), Graeber („Zur Liturgik des Kirchenliedes um 1817“) stb. Különös figyelemben részesülnek a liturgiai problémák, valamint az istentiszteleti élet művészi vonatkozásai (egyházi zene, templomépítés; majd minden számnál találunk egyházi zenei darabmellékletet). Részben pedig apróbb cikkekben, hírek formájában tájékoztat az aktuális mozgalmakról. Akik az istentisztelet és egyházi művészet aktuális problémáival foglalkoznak és nevezetesen a liturgikus reform tekintetében állandó objektív tájékoztatást keresnek, azok nem mellőzhetik ezen folyóirat figyelemmel kísérését.

2. *Die Hochkirche.* Megjelenik havonta Münchenben Ernst Reinhardt kiadásában, előfizetési ára egy évre 8 márka.

A folyóiratot jelenleg Schorlemmer Pál közreműködésével Heiler szerkeszti. Ez a körölmény, valamint a folyóiratnak a neve már eléggé jellemzi a folyóirat jellegét: állásfoglalása a Hochkirchliche Bewegung szolgálatában áll. Cikkei ennek megfelelőleg erősen hangsúlyozzák a protestantizmusban

és különösen a lutheranizmusban azokat a vonásokat, amelyek alkalmas kapcsoló pontokul szolgálnak a katholicizmus felé. Ez helyel közel, különösen magánál Heilertől egyenesen katholicizálást jelent. Nem tagadható ennek ellenére sem, hogy a folyóirat cikkeiből a meggyőződéses lutheránus is tanulhat. Mindenesetre érdemes egymás mellé állítani a Monatschrift für Gottesdienst und kirchliche Kunst általában objektív és józan állásfoglalását az istentisztelet reformja tekintetében és a Hochkirche követelményeit. A legutolsó számok közül különösen ki kell emelni az Augustana jubileumának szentelt számot több figyelemre méltó részben magától Heilertől származó cikkel. Egy másik számban egy római katolikus (különben önmagát meg nem nevező) cikkíró ír Augustinus halálának 1500. évfordulója alkalmából.

3. *Die Dorfkirche*. Megjelenik havonta Berlinben a Deutsche Landbuchhandlung kiadásában, előfizetési ára egy évre 14.80 márka.

Szerkesztője jetenleg Hans von Lüpke, célja legfőképen az egyház és a népiség (Volkstum) közti kapcsolatnak az ápolása. Nálunk is lassanként kezd beleivódni a köztudatba, hogy milyen erőök rejlenek a népiségben és hogy milyen nagy veszedele.amel jár az eliparosodás, amely a népet rendszeren megfosztja népi jellegétől és városok proletár negyedeiben internacionális tömegekké gyurja egybe. Az egyháznak is fontos ezen népiség ápolása, mert ennek keretein belül sokszor jóval könnyebben lehet hozzáférni a nép lelkéhez. Ilyen elgondolások nyomán dolgozik azon német lelkészek köre, akik különös figyelemben részesítik a falusi gyülekezetek problémáit és pedig kezdve a külső életfeltételeknél (települési viszonyok stb.). A Dorfkirche ezen kérdések szolgálatába áll egyrészt olyan cikkekkkel, amelyek közvetlenül szölkaltatják meg a falusi gyülekezetek szükségleteit és ápolják a falu helyes tradícióját, másrészt pedig olyan cikkekkkel, amelyek a falu modern problémáit világítják meg, mint települési viszonyokat, vagy azt, amit németben a Heimatkunde szavával jelölnek meg s amire a magyarban nincs szó, mivel nálunk az a munka, amely a fogalom mögé rejtőzik, t. i. a szűkebb értelemben vett „haza“, „pátria“ kincseinek és értékeinek felkutatása és ápolása, csak a kezdet kezdetén tart. Ezen folyóiratból kétségtelenül sokat tanulhatnának különösen falusi lelkészeink.

4. *Pastoralblätter*. Megjelenik havonta Drezdában C. Ungelenk kiadásában. Előfizetési ára évenként 10 márka.

Pastoraltheologie. Megjelenik havonta Göttingában Vandenhoeck & Ruprecht kiadásában, előfizetési ára évenként 9 márka.

A két folyóirat jórészt azonos célt szolgál: a gyakorló lelkész munkáját akarja kimélyíteni és irányítani. A Pastoralblätter immár 73. évfolyamában, a Pastoraltheologie pedig 26. évfolyamában áll. Mindegyiknek megvan a maga jellege, jórészt szerkesztőik egyénisége által, bár theologiai irányzat tekintetében bajos éles választóvonalat huzni a kettő közt. A Pastoraltheologie szerkesztője Stange Erich, a német evangélikus ifjusági munka ismert nevű vezetője, a Pastoralblätter szerkesztőségéből különösen Fendt Leonhard neve emelkedik ki, aki a folyóiratnak szorgalmas munkatársa: állandóan közöl benne meditációkat a prédikációhoz. Hasonlóan közöl a Pastoralblätter is részben kidolgozott prédikációkat, részben pedig diszpozíciókat és vázlatokat. De emellett mindegyik folyóirat közöl inkább elméleti jellegű tájékoztató cikkeket is. Így pl. a Pastoralblätter legutolsó (novemberi) száma Eberhard Ottótól, az ismert valláspedagógustól hoz egy hosszabb cikket „Zur Problematik des evangelischen Religionsunterrichts“ címmel. A régebbi számokban a jelenlegi jubileumi év alkalmából több cikk az Augustana jelenkori jelentőségét világította meg. Egy másik cikksorozat végül a lelkipásztori munka megújulásának a szolgálatát kívánta szolgálni. Viszont a Pastoraltheologie Bornkammtól hozott egy cikket „Die Kirche der Augustana“ címmel, egyéb cikkei a misszió, a prédikáció, konfirmandus-oktatás és gyermekistentisztelet problémáit világítják meg. Mindkét folyóirat érdemes cikkekkkel szolgálja a lelkészi munka elmélyítését.

Az olvasókhoz!

A *Lelkipásztor* szerkesztősége az új évfolyam szerkesztésében új szempontokat kíván érvényesíteni. Részletesen kidolgozott egyházi beszédek helyett inkább *prédikáció-anyagot* akar nyújtani. Elvi megfontolásokon kívül gyakorlati érdek vezet bennünket. Korlátolt terünket ily módon akarjuk felszabadítani szükségesnek érzett új rovatok számára.

Erőteljesebben felkaroljuk a gyakorlati theologia különböző munkamezőit s ilyen irányu *tanulmányokat* közlünk. Hasonlóképpen erőteljesebben munkáljuk az *alkalmi egyházi beszédeket* is. Új rovatként beiktatjuk az *Illusztrációkat*, mellyel az igehirdetőknek akarunk könnyebbséget szerezni. A *Feljegyzések* rovatunkban a nagyobb jelentőségű egyházi megmozdulásokról, külföldi egyházi helyzetről adunk tájékoztatót s egyes egyházi kérdésekben tanácsadással szolgálunk. Gazdagítani akarjuk *könyvismertetésünket* is s kiegészítjük azt a külföldi gyakorlati theologiai folyóiratok szemléjével.

Munkálkodásunkra Isten áldását s ahoz olvasóink támogatását kérjük!

A szerkesztőség közléséhez csatolja folyóiratunk a *kiadóhivatal kérelmét* is.

Kérjük az előfizetési díjak és hátrálékok sürgős beküldését. Folyóiratunk kizárólag az előfizetési díjakra van utalva. A befizetés pontatlansága s a hátrálékok halmozódása megrendíti folyóiratunk egyensúlyát s lehetetlenné teszi számunkra fennálló kötelezettségeink pontos teljesítését.

Hivatkozunk előfizetőink egyházszeretetére, lelkiismeretére, eddig élvezett támogatására. Ezzel a bizalommal kérjük a hátrálékos díjak és az előfizetési díjak sürgős beküldését!

